

CSABA JÓZSEF ÁMK
PEDAGÓGIAI ÉS MŰVELŐDÉSI PROGRAMJA

CSÁKÁNYDOROSZLÓ
2018.

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ INTÉZMÉNY JOGI STÁTUSZA, ADATAI	4
1.1. Intézményünk küldetésnyilatkozata	5
2. A CSABA JÓZSEF ÁMK ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	6
2.1. HELYZETKÉP AZ ÓVODÁNKRÓL	7
2.2. GYERMEKKÉP	8
2.3. ÓVODAKÉP	8
2.4. PROGRAMUNK CÉLFEJEZETE	9
2.4.1. Alapvető céljaink	9
2.4.2. Általános nevelési feladataink	9
2.4.3. A programunk rendszerábrája	12
2.5. A NEVELÉS KERETE	13
2.5.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program	13
2.5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	22
2.5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	27
2.5.4. A program ajánlott napirendje	30
2.6. A PROGRAM TEVÉKENYSÉG KERETE	32
2.6.1. Hagyományőrzés, népszokások	32
2.7. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI	37
2.7.1. Játék	37
2.7.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	42
2.7.3. Verselés, mesélés	46
2.7.4. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	50
2.7.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	55
2.7.6. Mozgás	60
2.7.7. A külső világ tevékeny megismerése	63
2.7.8. Munka jellegű tevékenységek	69
2.8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	72
2.8.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	72
2.8.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek befogadása és fejlesztése	72
2.8.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek	79

2.8.1.3. Tehetségigérek gondozása.....	81
2.8.2.Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése, rehabilitációs és rehabilitációs tevékenység	84
2.8.2.1. Integrációs tevékenységünk	84
2.8.2.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység	86
2.9. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	89
2.10. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	91
2.11. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	93
2.12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	98
2.12.1. Az óvoda és a család	98
2.12.2. Az óvoda és az iskola	99
2.12.3. Az óvoda és a művészeti iskolák, együttesek	99
2.12.4. Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	99
2.12.5. Az óvoda egyéb kapcsolatai	100
2.13. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI	100
2.13.1. Személyi feltételek	100
2.13.2. Tárgyi feltételek	102
2.14. A PROGRAM ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA.....	104
2.14.1. A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok	104
2.14.2. A nevelőmunka ellenőrzése	105
2.14.3. A nevelőmunka értékelése	106
2.14.4. Menedzselés, marketing tevékenység az óvodában	108
2.15. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	110
2.16. FELHASZNÁLT IRODALOM	111
3. A CSABA JÓZSEF ÁMK KÖZMŰVELŐDÉSI PROGRAM	112
3.1. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének küldetésnyilatkozata.....	112
3.2. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének céljai	113
3.3. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének feladatai	113
3.4. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének tevékenységi formái	113
4. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	115
Melléklet: A Pedagógiai Művelődési Program végrehajtásához szükséges nevelő, oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke a Csaba József ÁMK óvodájában	

1. AZ INTÉZMÉNY JOGI STÁTUSZA, ADATAI

Intézményünk neve Csaba József Általános Művelődési Központ

OM azonosító: 202345

Intézményünk fenntartója: Csákánydoroszló Község Önkormányzata

Székhelye: 9919 Csákánydoroszló, Fő u. 39.

Az intézmény illetékessége, működési területe:

Az óvodai feladatellátás tekintetében: Csákánydoroszló Község közigazgatási területe

A közművelődési feladatellátás tekintetében: Csákánydoroszló Község közigazgatási területe

Székhelye:

Csaba József Általános Művelődési Központ

9919 Csákánydoroszló, József Attila. u. 6.

Elérhetősége: telefon: 06/94/442-003

E-mail: csakanyiovi@pwnet.hu

Férőhelyek száma: 3 csoport 69 fő

Telephelye:

Csaba József Általános Művelődési Központ Művelődési Intézménye

9919 Csákánydoroszló, Vasút u. 4.

Elérhetősége: telefon: 06/94/442-429

1.1. INTÉZMÉNYÜNK KÜLDETÉSNYILATKOZATA

Intézményünk az óvodás korosztály nevelését és közművelődési tevékenységet is biztosít a közösségünkben lakók számára.

Óvodai nevelésünk kiemelt feladata a családi neveléssel együtt az iskolát megelőző kisgyermekkorai nevelés, melynek során a gyermekek elsajátítják azokat a képességeket és készségeket, amelyek alkalmassá teszik őket az előttük álló kihívásokra. Óvodánk fogadja a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket is. Fejlesztésüket speciális igényeik figyelembevételével, egyéni képességeikhez igazodva végezzük, ezzel segítve elő a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését. Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy a gyerekek okos szeretetben, érzelmi biztonságban, humorral teli szabad légkörben, sok szép óvodai élménnyel töltsék el óvodás éveiket.

A Csaba József ÁMK Művelődési Intézménye biztosítja a település minden korosztálya számára a szabadidő színvonalas, kulturált eltöltésének lehetőségét. A helyi igények figyelembe vételével szervez öntevékeny, önképző, tanfolyamokat, feltárja a település környezeti, szellemi, művészeti értékeit, hagyományait, támogatja az ismeretszerző, amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységét.

A nevelési, oktatási intézményekkel együttműködve, az élethosszig tartó tanulást elősegítve tevékenykedünk a felnövekvő nemzedék kultúrájának gazdagításáért.

„ A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

/Kodály Zoltán/

2. A CSABA JÓZSEF ÁMK ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Bevezető

Szeretettel köszöntöm mindazokat, akik óvodánk és programunk iránt érdeklődnek. Intézményünk a nyugati határ közelében Körmend és Szentgotthárd között az Őrség kapujában helyezkedik el. A szülők többsége e városokban, valamint helyben dolgozik, de emellett sokan mezőgazdasági tevékenységgel is foglalkoznak. A családok egyre többet vállalnak megszokott életszínvonaluk megtartása érdekében. Gyermekeik neveltetéséhez nem nélkülözhetik az óvoda nevelő munkáját, szolgáltatásait, szakmai segítségét. A családok többsége egyetért óvodapedagógiai törekvéseinkkel, sőt igyekszik azt a családi nevelésben is érvényesíteni.

Óvodánkban a gyerekek jól felszerelt termekben vegyes életkorú csoportokban töltik napjaikat, ahol lehetővé válik testvérek, ismerős gyerekek együtt nevelése, gondozása. Pedagógiai programunk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül, felhasználjuk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című alternatív programot, amellyel 1999. óta dolgozunk. A művészeti program tiszta értékrendet, világos egyértelmű célokat, tudatosan felépített feladatrendszert, gazdag szakmai anyagot, folyamatos továbbképzési lehetőséget biztosít számunkra, így segít tartalmassá, hatékonyá tenni óvodásaink fejlesztését. Nevelőmunkánk alapja tudásunk, pedagógiai munkánk fejlesztése, ennek érdekében továbbképzéseken, esztétikai tanácskozásokon, konferenciákon veszünk részt. „Csak tiszta forrásból” táplálkozunk, elutasítjuk, ami az óvodás életkortól idegen, elősegítjük, hogy a művészet sokszínűsége hassa át az óvodánk életét. Olyan óvoda működtetésére törekszünk, amely a kapkodó, gyakran érzéketlen modern világunkban egy nyugodt, barátságos sziget, ahova örömmel lép be a szülő gyermekével. Művészeti programunk a gyermekek képességeinek kibontakoztatása, fejlesztése mellet, hangsúlyt fektet a hagyományok megismerésére, kulturális értékeink megőrzésére. Célunk a régi hagyományok felélesztése, a meglévők ápolása, értékeink átörökítése, így gazdagítva gyermekeinket. Meggyőződésünk, hogy a minőségi munka megvalósítása kiemelten fontos a mindennapi tevékenységeink során. A játékra alapozva szervezzük, a gyermekek igényeihez igazítjuk a tevékenységeket és a tapasztalatszerzést. Fontosnak tartjuk, hogy a családokkal együttműködve a családi nevelést kiegészítve neveljük óvodásainkat.

Dr. Sütőné Joó Irén
igazgató

2.1. HELYZETKÉP AZ ÓVODÁNKRÓL

Óvodánk 2013. január 01-től a Csaba József ÁMK székhelyintézménye.

Személyi feltételeink:

Öt óvodapedagógus, egy pedagógiai asszisztens és három dajka biztosítja a gyermekekkel történő nevelő-gondozó munkát. Óvodapedagógusaink felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, közülük többen szakvizsgás képzést végeztek. Mindhárom dajkánk szakképzett dajka.

Konyhai személyzetünk száma öt. Ketten szakács végzettséggel, három dolgozó konyhai kisegítőként dolgozik az intézményben. Az ételmezésvezető megbízási szerződéssel látja el feladatait.

Tárgyi feltételek:

Három csoportos óvodánk 1978-ban épült. Csoportszobáink 50m²-esek, melyekhez csoportonként öltöző, mosdó, terasz tartozik. Az épület része még a konyha, ami 1996 óta az ÁMK konyhájaként üzemel, az óvodások, iskolások és felnőttek étkeztetését biztosítja. Az óvoda bútorait, felszereléseit folyamatosan cseréljük. Csoportszobáink otthonosak. Az elmúlt években főleg pályázaton nyert pénzekből textiliákat, kiegészítő bútorokat vásároltunk. A használaton kívül helyezett olajtároló helyiségből mikrocsoportos foglalkoztatót, illetve video szobát alakítottunk ki, melynek nagy hasznát vesszük.

2010-ben újították fel óvodánkat, amikor sor került a nyílászárók cseréjére, a három gyermekmosdó felújítására, a folyosó járólapozására, külső szigetelésre és színezésre. 2015-től a Csákánydoroszlói Ovisokért Egyesület is támogatja óvodánkat. A belső tereket tudatosan építettük ki a művészeti óvodák óvodaképének megfelelően. Minden gyermeki tevékenységnek kialakított helye van. Arra törekedtünk, hogy a tartalom és a forma egysége erősödjön a program specifikus elemeinek hangsúlyozásával.

Esztétikus, jól felszerelt játszóudvar áll gyermekeink rendelkezésére, amit minden évben felújítunk, lehetőségeink szerint bővítünk. Udvari ivókút biztosítja a gyermekeknek, hogy a szabad levegőn tartózkodás ideje alatt is bármikor folyadékhoz jussanak. Intézményünkben a működéshez szükséges alapvető tárgyi feltételek biztosítva vannak, egészséges, biztonságos és esztétikus környezetben neveljük az óvodába járó gyerekeket. Szükséges azonban a folyamatos bővítés, hiszen a köznevelési törvényben előírt kötelező eszköz-és felszerelési jegyzékben szereplő tornaszobával sajnos nem rendelkezünk, melynek hiányát főként a téli időszakban érzékeljük.

2.2. GYERMEKKÉP

A gyermeki én-tudat fejlődéséhez nevelésre van szükség, ami egy más ember részéről történő késztetést, támogatást, fejlesztést és védelmet jelent. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy az óvodában megkapja a segítséget, felelősen bánjanak vele, saját tempójában élhessen.

Azt valljuk, hogy a sikeres nevelés feltétele, a gyermek egyedi,- eltérő,- és alapvető szükségleteinek figyelembe vétele, a fejlődés folyamatos nyomon követése.

Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos érték. Ennek érdekében a gyermekközpontú nevelésünkkel, befogadó személyi és tárgyi környezetünkkel biztosítjuk az egyenlő hozzáférés elvét.

Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez és az alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt az óvodában megkapja, kialakul az önállóvá válás, a kíváncsiság, az önkifejezés igénye, a felfedezés, az alkotás, a tudás, a megvalósítás vágya. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni. Kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik.

2.3. ÓVODAKÉP

PROGRAMUNK ALAPELVE

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzélem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy:

- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

KIINDULÁSI PONTJAINK

- Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszthető.
- Nevelik, fejlesztik a társkapcsolatokat, az óvoda összes dolgozója, ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”

- Minden gyermek ismerje, s tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

2.4. PROGRAMUNK CÉLFEJEZETE

2.4.1. Alapvető céljaink

- Az óvodások nyugodt élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítás

2.4.2. Általános nevelési feladataink

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi és társas kapcsolatok az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítása valamennyi tevékenységi forma keretében.

Az érzelmi, erkölcsi nevelés és társas kapcsolatok alakításának feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek képes legyen a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

- Az óvónő tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

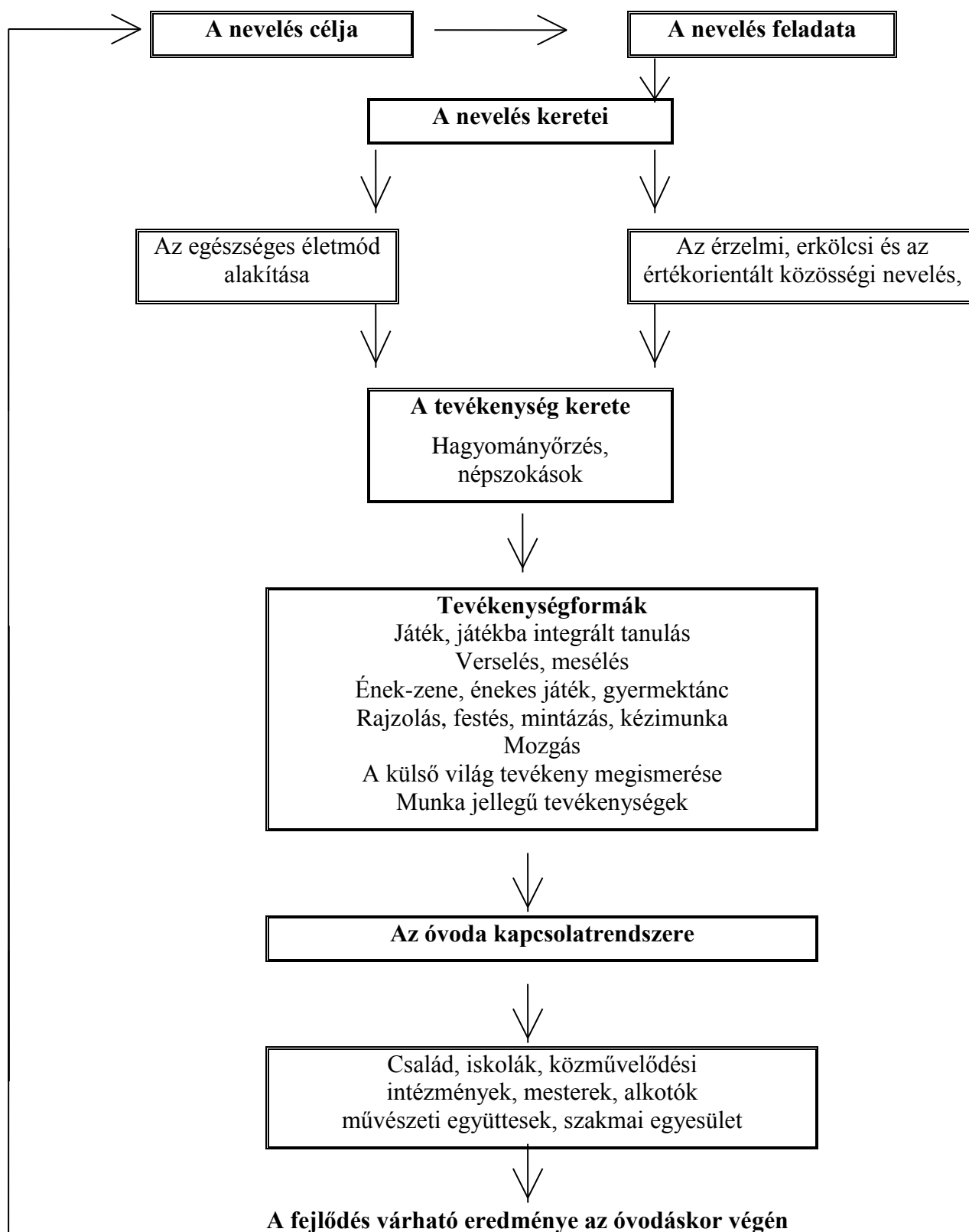
- Az egyéni igényeket is figyelembevevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- Harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda minden-napjaiban a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

Az intellektuális érzelmek feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb - tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, - különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítését.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.

- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet segítse a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

2.4.3. A programunk rendszerábrája

2.5. A NEVELÉS KERETE

2.5.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program

Az egészséges életmódra nevelés célja:

a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, formálása ,testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése
- A gyermekek egészségének védelme, megőrzése, edzettségének biztosítása a nevelőtestület által közösen kidolgozott szokásrendszer alapján.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- Speciális szükségletű gyermekek testi-és lelki nevelési feladatainak ellátása

Tartalma:

A gyermekek gondozása, testi-lelki szükségletük biztosítása, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvételi után – lehetőleg még a nyári időszakban – készítsen a gyermekekről **anamnézist**, és töltsse ki az „Információ gyűjtése a gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot. Ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységéhez elengedhetetlen.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Ezért az óvodapedagógus folyamatos megfigyeléssel pl. testsúly, testmagasság, szem, hajszín és méret, láb-kéz stb. **összehasonlító mérésekkel** segítse az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus, *a dajkák* és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metakommunikációval közelednek feléjük és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt a gyerekek önálló testápolás, étkezés, öltözködés szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve vizuális projektrendszerrel kíséri figyelemmel. A *befogadás* ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával**, együtt végezze a teendőket, hogy *képesek legyenek* az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait *elsajátítani*.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda kíséri figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen; különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. Az étkezési szokásokat úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljenek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzék el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A **testápolás, a tisztálkodás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus, a *dajka* a gyermekek ápolása közben beszélgessen a gyermekekkel, s csak akkor segítsen nekik, ha szükségük van a segítségre. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása segít az azonos elvek betartásában. A felnőttek különös gonddal védjék a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, **fogmosáshoz**, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC - használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Az óvodapedagógus következetesen kérje a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, ízléses öltözködés előnyéről. Türelmes, meggyőző munkával a szülők jó partnereinkké válhatnak.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítsuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Májustól kezdve az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje szerinti életre.

A gyermekek egészségének védelme, megőrzése, edzettségének biztosítása a nevelőtestület által közösen kidolgozott szokásrendszer alapján.

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápolja a felnőtt mindaddig, míg szülei nem érkeznek meg. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszégyenítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenciós, fejlesztő tornák**, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A zenés-mozgásos percek lehetővé teszik a mozgáskultúra megalapozását.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennap **edzési lehetőségük** van. Erre legtöbb lehetőséget **a szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvodapedagógus szervezzen **napi kocogó-futó lehetőségeket**. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel együttvégzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek **a víz edző hatását** is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetében az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak. (A zuhanyozót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.)

Az egészség védelme, megőrzése érdekében az időjárásnak megfelelően tartózkodjunk a szabadban.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, egyedi, praktikus megoldásokat tartalmaz, kiváló alapot ad az óvodai nevelőmunkához. Ezek az elvek szerényebb tárgyi feltételek mellett is érvényesíthetők.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere **az óvodaudvar**. Úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvodapedagógusukat. Ugyanakkor legyen olyan udvarrész is, ahol a különböző csoportokba járó gyermekek együtt játszhatnak.

Az udvar esztétikai szépségét a sok szép virág, cserje, a gyermek, ízlésesen kialakított virágos kertje adja. Minden csoport rendelkezzen homokozóval, agyagozó asztallal. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyen olyan zártabb udvarrész, „pódium-szerű” lehetőség, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatikus játékokra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok, *dajkák* esztétikusan, ízlésesen rendezzék be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát ad a szülőknek is. A természetes világítás biztosításához az ablakot hagyják szabadon, csak olyan esztétikus kisméretű függönyt használjanak, ami nem veszi el a természetes fényt. Tűző nap esetén biztosítsuk a sötétítő függönyöket.

Az óvodapedagógus, *a dajka* az esztétikai tevékenységekhez alakítson ki elkülönített kuckókat a csoportszobában. Tervezzék meg egy esztétikus, igazi mesebirodalmat, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere. Legyen olyan sarok, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak,

festhetnek, és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Az óvodapedagógus, a *dajka* alakítson ki egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. Legyen helye még a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseknek” is, és találjon ki arra is megoldást, hogy ha nincs tornaszoba, akkor a nagymozgásos játékeszköznek is legyen helye a teremben. A csoportterem legyen színben, formában, méretarányban, a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával megkomponálva.

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőzőtsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus általános tájékoztató tábla, a gyermekek eredményességét közvetítő informáló tábla, valamint a negyedéves évszakprojektet bemutató részletes tájékoztató tábla, amelyen piktogramokkal jelölik, hogy az adott héten mit tanulnak a gyermekek.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait jelenítsék meg képi formában is a szokások rögzítésének elősegítésére.

A programhoz egy olyan kisméretű helyiség folyosórész szükséges, ahol az **ovi-galéria** megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított művészi alkotások - megfelelő megvilágításban - a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását, az élmények újbóli átélését segíti a **videó-szoba**, ahol a gyermekek kisebb csoportban élvezhetik a rövid videofelvételeket. A róluk készült felvételeket nézzék meg minél többször.

A gyermekek által használt helyiségekben vizuális jelek segítsék a szokások beidegződését.

*Állandó szokásrendszer kialakítása segíti a **környezet védelmét és megóvását**, formálja a gyermekek – rajtuk keresztül a szülők – szemléletét.*

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek testi-és lelki nevelési feladatainak ellátása

Személyi és tárgyi feltételek biztosításával, szükség esetén szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós feladatok megvalósítása.

Anyanyelvi nevelés

Tevékenységek során az óvodapedagógus, dajka beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán helyére teszik. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, valamint önállóan vizet töltenek a kancsóból.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznak, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik és bekötik.
- A ruhájukat gondosan, összehajtva helyére teszik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Egészségfejlesztési program

Célja:

Egészségfejlesztő programunk célja az egészséges életvitelre nevelés, amely hangsúlyozza az egészség megtartásához szükséges szokások kialakítását és azok megerősítését. Fontos feladatunk az egészségmegőrzés igényének kialakítására, valamint az egészséget károsító helyzetek felismerésére nevelés. Nevelőmunkánk során példamutatásunkkal tárjuk fel az összefüggéseket az egészséges életmód, életvitel és az egészség, mint legfontosabb értékünk között. Programunk megvalósítása során bízunk a szülők aktív közreműködésében.

Egészségfejlesztő programunk tartalma.

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testmozgás
- testi, lelki, mentális egészség fejlesztése (viselkedési, magatartásbeli problémák és bántalmazás megelőzése)
- személyi és környezeti higiéné
- baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Egészséges táplálkozás		
Cél	Feladat	Módszer
Az óvodás korosztálynak megfelelő mennyiségű és minőségű ételek bevitele.	Az élelmezésvezető által tervezett étrend összeállítása a törvényi előírásoknak megfelelően történjen. Megfelelő cukor és só adagok betartása.	Szűrőpróba szerinti ellenőrzés az adagok mennyiségét illetően.
Folyadék bevitel.	A gyermekeknek egyéni igényeiknek megfelelően legyen lehetőségük az ivásra a nap bármely szakaszában, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.	Az óvónők és dajkák hívják fel a gyermekek figyelmét a folyadék fogyasztására.
Egészséges ételek előnyben részesítése, figyelemfelhívás az egészségre káros élelmiszerek fogyasztásának kerülése.	Zöldség, gyümölcs, halételek fogyasztásának biztosítása. Erősen cukrozott ételek káros hatásainak megismertetése. (édességek, üdítők, chipszek fogyasztásának kerülése)	Szülők szerepe az együttműködésben. Gyümölcsnapok az óvodában (szülői felajánlások fogadása) „Egészséges vagyok, mint a makk!” projekt megvalósítása.

Mindennapos mozgás lehetőségének biztosítása		
Cél	Feladat	Módszer
Szervezett mozgásos tevékenység.	Péntekenként szervezett frontális mozgásos tevékenység. Testi képességek fejlesztése: erő, ügyesség, állóképesség, kitartás, akaraterő fejlesztése.	A mozgásos tevékenységhez szükséges eszközök és felszerelések biztosítása az óvónő és a dajka által.
Kötetlen, spontán természetes mozgások a szabad játék során a csoportban és az udvaron.	Nagymozgások fejlesztése, finommotorika fejlesztése, egyensúlyérzék fejlesztése, téri tájékozódás, térbeli mozgás fejlesztése. Ösztönzés a mozgásos tevékenységekre. Mozgáskedv fokozása.	Megfelelő mennyiségű és minőségű eszköz biztosítása a csoportszobában és az udvaron a dajkák és az óvónők által.
Zenés, mozgásos percek.	Lehetőség szerint a szabadban végzett, frissítő, vérkeringést fokozó torna zenére. Egyöntetű, esztétikus mozgásra nevelés.	A napirendnek megfelelő időpontban szervezett mozgás. Zenére a pedagógus által történő mozdulatok utánzása.
Intézményi Bozsik Program.	A Bozsik programba részt vevő gyermekek részére	A programot vezető pedagógus „edző”

	szervezett edzések, mérkőzések. Versenyszellem alakítása, közösségi érzés fejlesztése.	edzésterve és a szükséges eszközök biztosítása.
Külső szerv által szervezett mozgásos lehetőségek ajánlása.	A művelődési Intézményben működő ovis torna népszerűsítése.	Szülők szemléletének formálása a mozgás szerepének, egészségre gyakorolt hatásának hangsúlyozása.
Mindennapi kocogás	A gyerekek állóképességének, akaraterejének növelése. Minden gyermek maga döntheti el, hogy mekkora távot teljesít.	Óvodapedagógusok vezetésével a kijelölt futópályán történő közös levezető kocogás feltételeinek biztosítása a délelőtti udvari játék végeztével.

Testi, lelki, mentális egészség fejlesztése (viselkedési, magatartásbeli problémák és bántalmazás megelőzése).		
Cél	Feladat	Módszer
Az agresszív viselkedés elítélése.	Az agresszívan viselkedő gyermek ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. Megoldási lehetőségek keresése az agresszíven viselkedő, társait bántalmazó gyermekek tekintetében. Feszültség levezető technikák alkalmazása, figyelem elterelése.	Beszélgetés a gyermekkel a szülőkkel. A TV, számítógép káros hatása. (előadás szervezése szülőknek) Az agresszív viselkedés okainak feltárása, szükség esetén szakember bevonása. „Bizalomelőleg adása.” A mese feszültségoldó hatása.
Egymás szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.	Közösségi érzés fejlesztése, a másakra figyelő, segítő magatartás erősítése. A közösen, a közösségért végzett tevékenységek szerepének hangsúlyozása.	A helyes magatartás és jó cselekedetek kiemelése.
Félszeg, visszahúzódó gyermekek bátorítása.	Pozitív énkép, önbecsülés erősítése. A gyermekeknek adjunk választási lehetőséget, tudjanak önállóan döntést hozni.	A csoport „szeretett bábjának” használata. A bátorító nevelés alkalmazása. Humor használata a feszültség oldásában.
Érzelmi biztonság, stabilitás, kiegyensúlyozott pszichés fejlődés elősegítése.	A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek pozitív érzelmi kötődés	„Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” projektünk megvalósítása. A gyermek szociokulturális

	kialakítása. A közösségbe történő beilleszkedés elősegítése. Stressz és konfliktuskezelő technikák kialakítása, helyzetek kezelése.	háttérének, szükségleteinek feltérképezése. Anamnézis lap kitöltése a szülővel közösen a beszoktatás időszakában.
--	---	---

Személyi és környezeti higiéné		
Cél	Feladat	Módszer
Személyes, higiénés szabályok szokássá alakítása	A helyes tisztálkodási szokások betartása (kézmosás, fogmosás, orrfújás, törölköző és toalett használat) Saját eszközök használata. Vigyázzanak ruházatuk tisztaságára, ügyeljenek a rendezett külső megjelenésre. Váltóruha a mozgásos tevékenységekhez.	Felnőttek példamutatása, egyéni segítségnyújtás. A szabályok betartását segítik a mosdóban és az öltözőkben elhelyezett piktogrammok. Mérés, értékelés a gyermekek körében: Nagy Jenóné Óvodatükörben rögzített szempontsora alapján. Dajka ügyel a mosdó rendjére, tisztaságára. rendszeres törölköző és ágynemű cseréje.
Környezet rendjének, tisztaságának megóvása.	A gyerekekben alakuljon ki az esztétikus, rendezett környezet iránti igény. Aktívan vegyenek részt a játékok elrakásában. Figyeljenek az öltözőszekrényük rendjére.	A napirend alapján a gyerekek bevonása a játékok elrakásába. Naposi munkálatok teljesítése. Aktívan vegyenek részt az udvari munkálatokban (levélgyűjtés, virágágyás gondozása, öntözés stb.)

Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás		
Cél	Feladat	Módszer
Óvó-védő előírások betartása	A dolgozók modell értékű viselkedése a szabályok betartásában. Beteg gyermek nem látogathatja az óvodát.	Az Atlantisz SÉ Kft. munkatársa évente egyszer munkavédelmi oktatásban részesíti az intézmény dolgozóit. Dolgozók évenkénti egészségügyi alkalmassági vizsgálata. Betegség után csak orvosi igazolással jöhet a gyermek közösségbe.
Gyermekbalesetek elkerülése	Biztonságos környezet kialakítása. A gyermekekben rögzíteni kell a balesetek megelőzéséhez szükséges	Udvari mozgásfejlesztő eszközök állapotának napi szintű ellenőrzése, négyévenként kötetező

	szabályokat. (játékeszközökkel, egyéb eszközökkel pl. ollóval való tevékenykedés szabályai, udvari mozgásfejlesztő eszközök használata)	felülvizsgálat. (EMI –TÜV Szüd Kft.)
Elsősegélynyújtás baleset esetén.	Baleset esetén a sérülés kezelése, szükség esetén az orvos, mentő értesítése. A gyermekek baleset észlelése esetén kérjük azonnal a felnőtt segítségét.	Elsősegélynyújtó doboz, elsősegélynyújtás (csak amiben biztosak vagyunk). Balesetről jegyzőkönyv készítése. Gyermekek figyelmének felhívása: Mit tehattunk volna a baleset elkerülése érdekében?
Felnőtt felügyelet	A gyermekek felnőtt felügyelet nélkül nem maradhatnak. Nyitástól, zárásig óvodapedagógus felügyeli a gyerekeket.	Munkaidő betartásának ellenőrzése.

2.5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése, a befogadástól az óvodáskor végéig
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében
- A szülőföldhöz való kötődés megalapozása
- Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű, migráns gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúrájának megismerésére
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése (HH, HHH, BTM, SNI, Kiemelten tehetséges)
- Fakultatív hit és vallásoktatás lehetőségének biztosítása, a keresztény kulturális értékek átadása.

Tartalma:

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátosságuk a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. A gyermekekben a **családias légkör** hatására kialakul az érzelmi kötődés társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönözi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban. Ezzel is fokozható az otthonosság érzése. Az 5-6-7 éves gyermekeknek még azt is biztosítsuk, hogy meghatározott céllal önállóan kimerhessenek az udvarra. (A közvetett figyelemmel kísérésről ne feledkezzünk meg.)

A nevelőtestület által kidolgozott szokás-, szimbólum- és jelképrendszeren belül a csoportok sajátos, egyéni színezetének biztosítása.

Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvodapedagógus minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját eszközeit, játékait, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóin nyugalmat árasztó hangszeres zene szól. Különösen vigyázzunk arra, hogy a zene hangereje ne nyomja el a gyermekek, szülők beszélgetését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvodapedagógus, a *dajka* a szülőkkel együtt – az „*Engedjétek, hogy szeressünk benneteket*” program alapján – teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvodapedagógus adjon lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával, ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A *befogadásban* lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, és a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. Az óvónők a gyermekek jelét úgy válogassák ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Így

még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, értékes játék mellett az óvodapedagógus mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek befogadásában.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységeket, amit az óvodapedagógus, a dajka sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltasson. Természetesen mindenkor tartsa szem előtt a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és az otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyengédséggel és szeretettel.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse. Az óvoda ünnepnapjaiban is a jelképek, szimbólumok a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenjen meg.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran megélhessék az önállóságukat, amely belülről táplálkozó kedvet és motivációs állapotot hozhat létre. Így alakul ki, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is szerveződjenek.

Az óvoda minél több tevékenységet szervezzon a kicsi és a nagy óvodásoknak. Figyelünk arra, hogy az azonos korú 5-6-7 éves gyermekek tudjanak együtt tevékenykedni. Az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségét teremtsék meg. E célra használják fel a véletlen és a tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban, *képesek a különbségekre elfogadására, tiszteletére*. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő

szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, melyet a szülőknek is tegyünk érthetővé, alkalmazhatóvá.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

- A felnőtt - gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő: a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás. (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosítsa a személyes percek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- A felnőttek tilalom helyett adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti).

Ezeket az elveket hozzuk nyilvánosságra. Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is, majd kitesszük a csoportok folyosójára, mert ez sugallja az óvoda nevelési felfogását is.

Az óvónő elemezze, vizsgálja a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjon minél több elemzési eszközt a társas jellemzők kimutatásához.

A szülőföldhöz való kötődés megalapozása, a nemzeti identitástudat erősítése, a szűkebb és tágabb környezet tevékeny, projekt rendszerű megismerése által alakítható ki.

Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű, migráns gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúrájának megismerésére

A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása a többségi gyermekek számára.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (HH, HHH, BTM, SNI, Kiemelten tehetséges gyermek)

A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésnek elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

A különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátia készségek alakítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. A szabályok betartására egymást is megkéri.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőkészségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

2.5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti, és társadalmi környezetről.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Anyanyelvi nevelés célja:

- az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés,
- az anyanyelv fejlesztése,
- a kommunikáció különböző formáinak alakítása,
- a gyermek természetes beszéd-és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése,
- a kommunikációs képesség megalapozása,
- szókincs és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.

Megfelelő kommunikáció érdekében a bátorító nevelés alapelveit alkalmazzuk a felnőtt-gyermek kapcsolatban. A felnőttek modellértékű kommunikációval mutatnak példát a gyermekeknek. A tevékenységek során beszédük legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyeljenek beszédük stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítását segítő eszközeink:

- helyes mintaadás
- beszélgető körök
- személyes percek
- projektrendszerű témafeldolgozások
- a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása – „Csak tiszta forrásból”
- a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

Az értelmi nevelés feladatai:

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése,
- különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- a gyermekek meghallgatása,
- a gyermeki kérdések és a válaszok igénylésének támogatása,
- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése,
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A nem magyar anyanyelvű gyermek esetében a felnőttek tartásuk természetesnek, hogy a gyermek elsősorban anyanyelvén beszél.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

„A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait,
- érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni,
- minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.”

2.5.4. A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért az óvodapedagógus a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét.

Tervezésnél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek két óra, a nagyobbaknak másfél óra, a legnagyobbaknak pedig egy óra. Az alvást befejezők ezután csendes, különböző tevékenységet folytathatnak.

Az óvodapedagógus a napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Időtartam	Tevékenység	
6.30 – 7.30	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTBAN	J Á T É K
7.30 – 9.00	JÁTÉK A CSOPORTBAN Személyes percek Szabad játék Testápolási teendők Folyamatos reggeli Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek	
9.00- 10.30	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének – zenei képességfejlesztés	
10.30 – 11.45	JÁTÉK A SZABADBAN Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták Énekes játék, gyermektánc az udvaron Mindennapi edzés: kocogás, futás	J Á T É K
11.45. -12.30	Ebéd Testápolási teendők	
12.30 – 15.00	Pihenés, altatás mesével, altatódallal Folyamatos felkelés Testápolási tevékenységek Uzsonna	
15.00 – 17.00	JÁTÉK CSOPORTBAN VAGY AZ UDVARON Zenés, mozgásos percek Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség – fejlesztés	J Á T É K

Egy héten egyszer - a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt - a játékba integrált tanulás rendje felborul

2.6. A PROGRAM TEVÉKENYSÉG KERETE

2.6.1. Hagyományőrzés, népszokások

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógus feladatának tekinti. Az óvodapedagógus építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Az óvodapedagógus teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer. Nagyon fontos, hogy lakóhelyének hagyománya szerint tervezze meg a feladatát. A hagyományőrzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvodapedagógustól óvodapedagógusig, szájról szájra hagyományozódik.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendi sorrendben.

Az őszi jeles napjai:

- Szüret (szeptember 1-től október 15-ig)

A téli jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6.)
- Karácsony (december 24-25-26.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

A tavaszi jeles napjai:

- Március 15. nemzeti ünnepünk
- Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Pünkösd (Húsvét után 50. napon)

A nyár jeles napjai:

- Medárd napja
- Péter-Pál napja
- Szent István napja

A néphagyományőrzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet. Az óvónő a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttműködés, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep a külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, betanított, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátszást biztosítson. Az óvodapedagógusok, a szülők vállaljanak minél több szerepet, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Szüret (szeptember 1-től október 15-ig)

- A 3-4 éves óvodások hallgassanak énekeket, mondókákat a szüretéről és a gyümölcsökről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten és a mulatságban. Szemezzék a szőlőt, kóstolják meg az őszi gyümölcsöket és a mustot.
- A 4-5 éves óvodások ismerjenek meg egyszerű szüreti énekes játékokat. Gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. A szüret előkészítésében vegyenek részt: süssenek perezet, pogácsát. A környezet segítségével vegyenek részt a szüreten, játsszanak a nagyokkal népi játékot, préseljék a mustot, népzeneire próbálgassák a táncos mozdulatokat.
- Az 5-6-7 éves gyerekek az óvodapedagógusok segítségével szervezzék meg a szüretet a szőlős, almáskertben, vagy ha nincs más, az óvoda udvarán. Díszítsék fel a kaput gyümölcsökkel. Szemezzék, préseljék a szőlőt. Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről, vagy a többi őszi gyümölcsről. Legyenek aktív részesei a mulatságnak: táncoljanak, énekeljenek, játsszanak szüreti népi játékokat. Készítsenek termésekből egyszerű hangszereket (pl. dióhéj-pencergető, csutkamuzsika stb.).

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

Borbála nap (december 4.)

Mikulás (december 6.)

Luca nap (december 13.)

Karácsony (december 24-26.)

- A legkisebb óvodások ismerkedjenek meg az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a Karácsonyt várva. A szüleiknek készítsenek egyszerű ajándékot. A vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát folyamatosan kísérik figyelemmel. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével készítsenek egyszerű fenyődíszeket az otthoni karácsonyfájukra.
- A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítsenek. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, mártsanak gyertyát, fényszeressenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket nehezebb technikával. A Mikulás és a karácsony előtt tanuljanak egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.
- Az 5-6-7 éves gyerekek önállóan, az óvodapedagógus segítségét kérve készítsenek adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta bontsanak ki egyet, és oldják meg azt. Figyeljék meg az időjárás változásait. Tanuljanak kotyoló mondókát, hogy Luca napján kotyolhassanak a kisebbek csoportjában. A karácsony köszöntésére úgy tanulják meg a verset, hogy otthon nagyszüleiknek, szüleiknek is el tudják mondani. A szüleiknek készítsenek ajándékot, s azt csak szentestén adják át. Készítsenek asztaldíszeket, öntsenek gyertyát. Az ünnepi étkezési szokásokat ismerjék meg: süssenek tökört, gerezdeljenek almát, törjenek diót és süssenek mézeskalácsot.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- A 3-4 évesek egyszerű technikával díszítsenek papírálcot, öltözzenek jelmezbe, ha van kedvük, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait.
- A 4-5 éves gyerekek díszítsenek farsangi álarcot, gyűjtsenek tombola tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban. A farsang köszöntésére tanuljanak egyszerű óvodás dalt vagy mondókát. Hallgassanak tréfás mesét, éneket, verseket.
- Az 5-6-7 éves gyerekek tanuljanak farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. A jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében. Segítsenek az óvodapedagógusoknak. Vegyenek részt a farsangi meghívó elkészítésében, hívogassák a szüleiket, a kisebbeket és az iskolásokat az óvodai mulatságba. Vegyenek részt a táncházában, az ügyességi játékokban, és tombola húzásában. A nagycsoportosok rendezzék meg az óvoda humornapját.

Március 15.

Legyen a magyar jelképeink, szimbólumaink megismertetésének napja.

Az óvodapedagógusok énekeljenek Kossuth-nótákat, a gyerekeknek mutassanak korabeli képeket a huszárokról, katonákról és az akkori öltözködési szokásokról. Az 5-6 éves gyermekek a kisebb óvodásoknak készítsenek kokárdát.

Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- A 3-4-5 éves gyermekek tanuljanak locsolóverset, és az óvodapedagógusuk segítségével fessenek tojásokat. Locsolkodjanak, és vegyenek részt a tojás-játékokban. Fogadják a kiszézőket, tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.
- Az 5-6-7 évesek tegyenek nagyobb sétát a folyópartra vagy a ligetbe. Minél többféle technikával írjanak tojást pl. viasszal, berzseléssel, maratással, karcolással, és díszítsék fel vele a csoportszobájukat. Kiszebábbal kiszézzenek a kisebbeknek. Az ablakot díszítsék festéssel. Ha van lehetőségük, vegyenek részt a tavaszi határkerülésben. A locsoláshoz, komáláshoz, komatál-küldéshez tanuljanak éneket, mondókát. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvodapedagógusokat, a lányok készítsenek tojást a fiúknak is. A gyerekek süssenek süteményt a komáláshoz, komáljanak a kisebbeknek.

Pünkösdi (Húsvét után 50. napon) király-királyné választás

- A 3-4 éves óvodások figyeljék meg a nagyok készülődését.
- A pünkösdi király-királyné választáshoz tanuljanak énekes játékot, egyszerű táncleéseket. Népzeneire próbálgassák az egyszerű táncos leéseket és fedezzék fel az esztétikus térformák szépségét.

Anyanyelvi nevelés

A hagyományok, szokások megismerése segítik a kommunikáció képességének tudatos, és a személyiség fejlődésének szempontjából nélkülözhetetlen érzelmi színezetű kialakítását, fejlesztését.

2.7. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

2.7.1. Játék

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja:

A gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek szókincsének, beszédképességének fejlesztése a játékszituációkban
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények)

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

Az óvodapedagógus a csoportban csak annyi szabályt vezessen be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus, *a dajka* segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programban - jelentős szerepe miatt - kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és a bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termések, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, korongozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus, *a dajka* segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek, amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítse az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** a játék tartalmát gazdagítani. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítsák ki a teret.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHÁ” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem - kéz koordinációt, és erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus, a *dajka* a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvodapedagógus, a *dajka* segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus. Engedje meg, hogy a tereket is önállóan kialakíthassák. A szerepjátékhoz szükséges eszközöket, kellékeket helyezze esztétikus kosarakba, hogy könnyen tárolható és szállítható legyen a szabadon kreált térben.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikusjátéknak**, és a **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is helyezzék a többi közé, hogy a gyermekek játszhasanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játékában** minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagság.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus, a *dajka* által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus ajánljon fel **szabályjátékot**, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

Az óvodapedagógus, a *dajka* a szülők és a gyermekek bevonásával is barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy közös bábozásra ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozhatnak létre.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékszituációkban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. *A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyerekek beszédkedve, a beszédkedv ösztönzi a nyelvi kommunikációs készség fejlődését.*

Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek, ha nyugodtan játszanak, vagy ha érezhető, hogy problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.

- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

2.7.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények, *felfedezések* alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek *teljes személyisége*, értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. *A differenciált képességfejlesztés a gyermek egyéni fejlettségi szintjére, adottságaira, tapasztalataira, ismereteire építve valósul meg. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése – szakemberekkel együttműködve – elsősorban az érzelmeiken, játékon keresztül valósul meg.*

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek.

A játékba integrált tanulás a szervezett mozgástevékenység miatt egyetlen egy napon felborul, mert az óvoda nem rendelkezik tornaszobával.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja.

Az utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. A **szokástanulást** és az alapvető ismeretek elsajátítását **tervezze meg projektrendszerű tanulóssal**, aminek eredménye a szülők számára is követhető a megerősített vizuális jelekkel. E tanulási rendszerben felerősödik az információ áramoltatás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett **egyéni fejlesztés**, amely számos probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek. A tanulás tervezése

évszakprojektbe történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozunk nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőbe helyezik ki. A projekt kidolgozása a szülők számára áttekinthető, esztétikus, könnyen olvasható és folyamatosan követhető. Ezért piktogramokkal jelöljük meg az aktuálisan tanítandó anyagokat.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés Ének- zene, énekes játék gyermektánc. Ének-zenei képességfejle sztés.	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	Edzés, kocogás, futás
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések Zenés, mozgásos percek	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések Zenés, mozgásos percek	Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

Közvetve kötelező	Verselés, mesélés Mozgás Énekes játékok, gyermektánc a csoportban, udvaron (4-5-6-7 éveseknek)
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Nagyobb csoportos	Mozgás Verselés, mesélés Zenés, mozgásos percek Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint.

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének-zene énekes játék, gyermek- tánc	Rajzolás festés, mintázás, kézimunka	Mozgás	Zenés- mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 2x 3-4'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	4-6'	15-20'
5-6-7 éves	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	5-6'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 35'

A 4-5 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változtatva, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

- A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.
- Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.
- Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
- Az óvodapedagógus kerülje a tárgyi jutalmak osztogatását. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját viasztaszorítja, lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

- A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

Az elismerés, a pozitív megerősítés az alapvető szükségletek közé tartozik, amely kielégítettsége esetén megbecsülés, elfogadás, a biztonság érzését erősíti és hozzájárul a reális önértékeléshez. Ezáltal a gyermek nyitottá, befogadóvá, érdeklődővé válik, önmegvalósítása felé törekszik.

2.7.3. Verselés, mesélés

A tevékenység célja:

A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.

A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása, adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt.

A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok).
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbélte.

Az óvodapedagógus a legkisebbek versanyagát **népi hagyományokat** felelevenítő mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből

állítsa össze. Olyan **meséket** válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus - realiztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi, valamint a magyarság történelmét feldolgozó **mondavilág** elemei, meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. A gyermekek mesetárába épüljenek be az állatmesék, a cselekményesebb népmesék, novellisztikus-realistikus mesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvodapedagógus a nagyobbaknak bátran olvasson lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmét kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó, migráns gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő anyanyelvi vers-mesekincséből is válasszon egyet-egyet.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvodapedagógussal együtt sokszor ismételjék az **állathívogatókat**, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a

kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a **bábokat**. Az óvodapedagógus mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

Az óvodapedagógus a vers, mese, **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását. Óvakodjon más eszközök használatától!

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek is.

A **kiscsoportos** gyermekek egy nevelési év alatt ismerjenek meg **10-12 mondókát** és **10-14 új mesét**, s ezeket minél többször ismételtessék.

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében az óvodapedagógus a mese mondanivalóját erősítse meg pl. egy közmondással, amit a szülőkkel is megbeszél, s jól látható helyen az öltözőben elhelyez. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakításán. Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Az óvodapedagógus teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

A **4-5 éves** gyermekek **4-5 mondókát**, **5-6 rövid verset** és **10-14 új mesét** ismerjenek meg.

A **nagycsoportos** gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvodapedagógus a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőség az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az **új versek (15-20)** bemutatása mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvodapedagógus lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta kiejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az óvodapedagógus - főleg a délutáni pihenés alatt - olvasson el a gyermekeknek **folytatásos mesét**.

A gyermekek fantáziája gazdag. Az óvoda adjon a gyermeknek próbálkozási alkalmat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket nevezzék el a „**mi mesénk**”-nek.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keressen az óvodapedagógus olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismételésre, az élmények felelevenítésére.

A nagycsoportos gyermekek halljanak **15-18 új mesét** a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvodapedagógus közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfűvése vagy az óvodapedagógus éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékokban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

2.7.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység célja:

A közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése a gyermekekkel, hogy azon keresztül formálódjon zenei ízlésük és az esztétikai fogékonyságuk. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes *népi* játékok és az *igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások* zenei anyanyelvünk művészi értékei, az óvodás korosztály zenei *képesség, kreativitás* fejlesztésének kiváló eszközei.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyermekdalt** tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** teremtsen továbbra is az óvodapedagógus olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játsz hassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is.

A néhány alkalmi dal kiválasztásában is az igényesség domináljon, melyekhez a gyerekeket ösztönözzük mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Az óvodapedagógus élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de

jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó, migráns gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő zenei kultúrájából is válasszon egyet-egyet.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak

biztosítása

A **3-4 éves** gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók.

Ezen a játékokon keresztül ismerjék meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Az egyenletes lüktetést érzékeltesék különböző játékos mozdulatokkal. Az óvodapedagógus énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy fokozatosan kialakulhasson bennük az áhítatos, elálló lélegzettel hallgatott zenebefogadás. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élmény-kiegészítést. Az óvodapedagógus a zene iránt érdeklődő szülőket próbálja bevonni a közös éneklésbe, az **évszaki** 30 perces rövid **hangversenyekbe**. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexacord maradjon.

Az énekes játékok közül az óvodapedagógus már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés párvalasztó, sorgyarapító-fogyó játékokat. Az óvodapedagógus minél többször tervezzen közös éneklést, közös játékot.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan, egyénenként az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgessenek egyénileg, mikrocsoportban, halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben, gyorsabban és lassabban. Az énekek dallamvonalát próbálják a levegőben felvázolni.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Minél többször legyen lehetőségük a gazdagon felszerelt énekes sarokban újrajátszani a mikrocsoportban átélt zenei képességfejlesztő játékokat.

Minél több alkalommal érzékeljék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvodapedagógusokkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás öröme.

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** legyen lehetősége megismerkedni és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjunk ki szimbólumot, melyeket helyezünk el az énekes sarokban. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Az óvodapedagógus válogasson olyan dalokból, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzen, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak (lásd a táncház).

Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek alkotókészségét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

Adjon az óvodapedagógus lehetőséget az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek a metallofon játékra, hogy a hangok magasságkülönbségét így is érzékelhessék. Próbálgassanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az óvodapedagógus az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikrocsoportos munkaformában szervezze meg. Ezzel a munkaformával, ahol egyszerre csak 6 gyermekkel foglalkozik egyéni képességeket figyelembe véve, eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartsa meg az óvodapedagógus, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezzen az óvodapedagógus, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élmény teli játékot.

Az óvodapedagógus a gazdag, igényes módszertani kultúrájával érje el, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsenek a gyermekeknek. Az óvodapedagógus a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtsen a délutáni órákban arra is módot, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műremekeket.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit az óvoda elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervez meg.

Az óvodában ez lehet az évszakot nyitó vagy záró ünnep.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat a szókincs bővítésére is.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Ismerik a motívum hosszát.
- Szeretnek dudorászni, énekelgetni játék közben.

2.7.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: A gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő eszközök szükségesek**. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni. Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a **megfelelő hely**, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tárlóhelyekre van szükség**. A **munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvodapedagógus**, hogy maximum **8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen**, és közel legyenek az alkotó eszközök tároló helyei. **Ebben a térben helyezze el a gyermekek minigalériáját**, ahová önállóan teszik ki az alkotásaikat. Így egy héten keresztül gyönyörködhetnek a „műveikben”. A szülőknek a gyermekek alkotásait albumszerűen elrendezett formában tesszük ki. Lehetőséget teremtünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken (ünnepek, nyílt napok) való bemutatására, és a tehetségek bátorítására. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják vagy előről, kezdik.

Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek egyenként tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az óvodapedagógus gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még a mindennapi szabad játékban is. Emellett ismertesse meg a gyermekeket a **népművészeti szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**. A gyermekek a festéshez, korongozáshoz köpenyt vagy kötényt használjanak, hogy óvják a tiszta ruhájukat

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvodapedagógus tervezze meg a **képalakító tevékenységek** technikáit és eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcolással, nyomattal stb. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi agyagozás.

A legkisebb óvodások is ismerkedjenek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Teremtsünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen alakítsunk ki egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikba.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknek megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat. A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarc, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is jelenjen meg a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgozzanak korongozón, kisméretű szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztassuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonjuk be a szülőket is az óvoda szépítésébe.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő, illetve gondozzanak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Az óvodapedagógus több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa a gyermekeknek.

E programmal dolgozó óvodában a gyermekek **évszakonként megrendezett ovigalériával** találkoznak. Az ovigaléria megnyitása kapcsolódjon az évszak kezdetéhez vagy zárásához. Minden esetben ünnepélyesen nyissák meg az alkotók kiállítását, legyen ez a nap más, mint a többi. A gyermekek kis csoportokban többször nézzék meg, csodálják meg a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról mondjanak véleményt. Az óvoda ovigalériája legyen az 5-6-7- évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye,

ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A **gyermek**ek kis csoportokban személyesen találkozzanak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy **művésszel**. Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az **óvodapedagógus** egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú tevékenységet szervez**. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 8 gyermek vegyen részt a tevékenységben. A gyermekeknek ajánljon egy témán belül alternatív lehetőséget, és legalább kétféle technikát. Az óvodapedagógus teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia-és élményviláguk megmutatkozik.

Anyanyelvi nevelés

A tevékenységek elősegítik a szavak mögötti képzetformálást, közben megfogalmazzák értékítéletüket, képesek beszélgetni az alkotásról.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériájukban.
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, *képesek* beszélgetni az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

2.7.6. Mozgás

A tevékenység célja:

- A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
- A gyerekek mozgásszükségletének kielégítése.
- A gyerekek esztétikus összerendezett mozdulatainak fejlesztése.
- A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladata:

- A 3 – 6 – 7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a tevékenységek keretében

A 3 – 6 – 7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

- A gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok, feladatok és a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás a pszichomotoros készségek, képességek kialakításának, formálásának, fejlesztésének eszközei.
- Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet változatos, örömteli, sokszínű, érzelmi biztonságban zajló játékokkal, gyakorlási formákkal segítünk elő. Ezzel biztosítjuk a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.
- A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok, rendszeres alkalmazásával kedvezően hatunk a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére. A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában fontos szerepük van. Felerősítjük, kiegészítjük a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.
- A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységekkel.
- Az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk a mozgásra.

- Az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is beépítjük a komplex testmozgásokat, melyekkel, együtt hatunk a gyermek személyiségének fejlődésére a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás a szabálykövető társas viselkedés, az együttműködés, a kommunikáció, és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére.
- Törekszünk arra, hogy a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékokat, széleskörűen alkalmazzuk, a szabad levegő kihasználásával.
- A gyermekek nagymozgását (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejlesztjük az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésünkre.
- A szabad mozgással zavartalan gyakorlási lehetőséget adunk az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.
- Az irányított mozgásos játékok során a **3 – 4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismertetjük őket a **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játsszunk **ugrásgyakorlatokat**, pl. szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépések majd leugrások.
- Megismertetjük **dobásgyakorlatokkal**, **labdagyakorlatokkal**, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás – elkapás, labda leütés – elkapás, stb.
- A mozgásos játékokkal adunk teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl.: csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** elemeit is megjelenítjük a játékokban, pl. gurulás a test hossztengelye körül. A gyermekek játszhatnak minél több **egyensúlyozó játékot**. Többféle kézi szert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok a gyermekeket elvárható erőfelfejtésre készítik. Megmutatjuk a helyes mintát a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.
- A **4 – 5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenítjük meg a **futásgyakorlatokat**, pl. futnak három-négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.
Ugrásgyakorlatokat szervezünk, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra, leugrás két lábra, játékos helyből- távolugróversenyt stb.
- A **dobásgyakorlatok** során próbálhatjuk a célba dobást egykezes feldobással, babzsák távolba hajításával harántterpeszállásból.

- A gyermekek játszanak labda-gyakorlatokat, tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.
- Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.
- A **talajtorna** anyagaként jelenítjük meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlatát a „csikórugdalózást”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.
- A gyermekek játszanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútoss szereken. Tervezünk lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.
- Az **5 – 6 – 7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú.
- Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában.
- Hangsúlyt fektetünk ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazására. Gyakran tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használják a különböző kézi szereket, pl.: szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.
- A különböző típusú **futógyakorlatokat**, mint sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismertetjük a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.
- Végeznek **ugrásgyakorlatokat** is. Szökdelnek páros és egy lábon haladással.
- Végeznek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakra át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.
- A gyermekek játszanak **dobásgyakorlatokat**. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezetik a labdát járás, futás közben. Gyakran labdázhatnak párokban, kisebb csoportokban végeznek **támaszgyakorlatokat**. (pl. pók, rákjárási, talicskázás). Ismételjük az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyoznak** padon járással fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

- A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk.
- Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel.
- A mindennapi testedzést: a kocogást, futást mindhárom korosztálynak megszervezzük. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg.
- Hetente legalább kétszer **„Zenés, mozgásos percek”** szervezünk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzásra alapuló mozgás anyagát gimnasztikai elemekből építjük fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatok. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni (50-100 métert).
- Tudnak labdát vezetni helyben, kislabdát távolra és célba eldobni.
- Tudnak csúszni, kúszni, mászni különböző szereken
- Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudja.

2.7.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a *szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élménye, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékei* iránt.

A természeti és épített környezet projektrendszerű megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.

A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.

A környezet megszerettetése közben a külső világ mennyiségi és formai viszonyainak tevékeny megismerése.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

A 3-4 éves gyermekek elsősorban ismerkedjenek meg az óvodával és az ott dolgozó felnőttekkel. Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek megszeressék az óvodájukat. A gyermekek biztonságérzetének kialakulását segítsék elő az óvodabejáró napi programok, amelyek apró részleteiben megláttatják a benne dolgozók értékeit, az óvoda tárgyi, növényi, esetleg állatvilágát.

A féléves befogadási folyamatot használják fel arra, hogy olyan projekteket alkalmazzanak, amelyek segítenek a gyermekeket közel hozni egymáshoz, valamint az egyéni értékeiket felfedezni (Engedjétek, hogy szeressünk benneteket program). Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjairól.

Figyeljék meg a mindennapi kint tartózkodásuk során az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Ismerkedjenek meg az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, *szolgáltató üzleteivel*, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha *művészeti érték* van a gyermekek környezetében, gyakorta nézegessék meg, *hogyan tudják megérezni a rácsodálkozás „ah” élményét. Fedezzék fel a környezet formáit, nagyságbeli jellemzőit és mennyiségi mutatóit.*

Az óvodapedagógus a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) megnézhesenek.

Minden témakörüket, ünnepeiket dolgozzanak fel egy-kéthetes időkeretben, többféle élmény-és tapasztalatszerzési lehetőségekkel.

Az óvodapedagógus **a 4-5 éves gyermekek** tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok jelenségeit, az időjárás változását *folyamatosan figyeljék meg. Gyönyörködjenek az évszakok szépségeiben.* Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvodapedagógus, *dajka* segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtátását, *ápolását, gondozását, termések betakarítását, feldolgozását.*

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. *Hozzanak létre családfa projektet, amit folyamatosan gazdagítsanak minden évben.*

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, *és minden olyan értékes emberhez, aki sokat tesz a környezetükért.* Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat *fedezzék fel.*

A téli időszakban az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Fedezzék fel a környezetükben dolgozó mesteremberek, művészek munkáit. Minden évszak indulást kössenek egy galéria kiállítás megnyitójához.

Fedezzék fel a környezetükben található anyagokat, s azt, hogy mire való és mi-mindenre lehet felhasználni.

Minden projekt munkájukról közösen készítsenek albumot, s azt helyezzék el a környezeti terükben, hogy felidézhesék az élményeiket, tapasztalataikat.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. *Szerezzenek tapasztalatokat a környezet szennyeződéseiről, a víz, levegő, föld, tűz témában.*

A gyermekek gondozzanak terráriumot vagy floráriumot, és csíráztassanak, ültessenek növényeket. Szaporítsanak tőosztással növényeket. A gyermekek ismerkedjenek meg gyógyfűvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Az óvodapedagógus a szülők bevonásával szervezze meg - *a projekteken belül* - az Állatok napját (október 4.), a Víz világnapját (március 20.) és a Föld napját (április 22.).

A gyermekek végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal: pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal is.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

A gyermekek látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra, *buszpályaudvarra, stb.*

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját *viselkedési szokásaikat*.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek mutassa be videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek legyen lehetősége - érdeklődésük szerint - többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A gyerekek a projektsarokban minden témájukhoz gyűjtsenek képeket, tárgyakat, hogy osztályozni, rendezni tudják azokat, s amit lehet, hasznosítsanak belőle.

A gyerekek az óvodapedagógus segítségével egy projektfalon tervezzék meg a témájukhoz kapcsolódó élmény-és tapasztalási lehetőségeket, a tapasztalatok feldolgozásait, a fejlesztési lehetőségeket, a gyűjtőmunkákat és a projekt lezáró kiállításait.

A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban, *páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel* történik. *A közvetlen tapasztalat- és élményszerzések hatékonyságát növelje a mikro csoportos szervezeti forma gyakori alkalmazása.*

Az óvodapedagógus két és háromhetes időintervallumban alakítsa ki a téma feldolgozását, levezetését. *A témán belül törekedjenek a közös tervezésre. A téma elindítását élmény-és tapasztalatszerzés vezesse be, mely a témában felöleli a természeti, emberi és tárgyi vonatkozásokat.* A délutános óvodapedagógus megérkezése után a délelőtti óvodapedagógus a hét három délelőtti maximum 8-10 gyermekkel *kezdje el a felvetődött problémák körbejárását, élményalapú megközelítéssel. Az élményeket minél többféleképpen rögzítse, hogy azok visszanezhetővé, könnyen felidézhetővé váljanak. Egyes csoportokban egyazon témát dolgozzunk fel mindhárom korosztályban, ahol a gyermekek képessége dönti el a témafeldolgozásban való részvételüket.*

Az óvodapedagógus az élményeket, tapasztalatokat igyekezzon hatékony, érdekes eszközökkel feldolgozni, amelyek biztosítják a logikai műveleti sorok alkalmazását. *A témában kezdeményezzenek gyűjtőmunkákat, amihez tudatos tevékenységeket, vizsgálódásokat és kísérletezgetéseket kapcsolnak. A környezeti témában tervezzenek egyéni fejlesztő játékokat, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. Egy-egy témához kapcsoljanak irodalmi, zenei, és képzőművészeti, népművészeti, iparművészeti vonatkozásokat. A projekt befejezését jelezze a gyűjtött anyagból esztétikusan összeállított kiállítás, mely a szülők tudatos tájékoztatását is biztosítja.*

Az óvodapedagógus készítsen minél több videofelvételt vagy fotót a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra felidézhesék, átélhessék az élményeiket.

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A mikrocsoportos tapasztalatszerzések, *kiscsoportos témafeldolgozások* lehetőséget adnak a gyermek–óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus

minden gyermekre *figyeljen*, minden kérdésére *hiteles, érthető, pontos választ adjon*. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között *erősítsük meg* a tapasztalatok közzétételét, a látottak folyamatos elbeszélését. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ismerik lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, születési helyüket és idejüket, óvodájuk nevét.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik *környezetükben lévő* háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- *Képesek* különbséget tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- *Képesek az elemi közlekedési szabályok betartására.*
- A tárgyakat *képesek* megszámlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- *Képesek* megkülönböztetni a jobbra - balra irányokat, a névutók *jelentéstartalmát* (pl. alá, fölé, közé stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.

- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket, fotókat.

2.7.8. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok, *kompetenciák* kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség-teljesítését.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervezőképességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása
- A munkaeszközök használatának megtanítása

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek az óvodapedagógust figyelve vesznek részt** a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét,

fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit: pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Az óvodapedagógus a gyermekeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra. A gyermekek működjenek közre az **élősarok gondozásában**, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztántartásában**: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában.

Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt gondozni.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét.

Önállóan végezzenek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Az óvodapedagógus úgy irányítsa a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a **járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel.

A munkaeszközök használatának megtanítása

Az óvodapedagógus minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor ismertesse a gyermekeknek, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítsen abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munka jellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel okozható balesetek forrásaira!

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek az önkiszolgáló teendőket önállóan végezni.
- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a napi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.

2.8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

2.8.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

2.8.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységek

Intézményünk alapító okirata alapján vállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai csoportokban történő, integrált fejlesztését. Ennek érdekében pedagógiai programunk készítésekor figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit. Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, óvodai nevelésünk során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Az együttnevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet és az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált fejlesztésének célja:

A Pedagógiai programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljön úgy, hogy:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvoda nevelési programjának tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. **A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.**

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei óvodánkban:

- A sajátos nevelési igény nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs eljárások alkalmazását követeli meg.
- Az egyes gyermekek igényeihez igazodó, szervezett nevelési folyamat (időkeret, eszközök, módszerek, terápia) biztosítása.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segítse;
- a gyermek iránti elvárást, fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- A testi, érzékszervi, beszéd és egyéb fogyatékoságból az autizmusból fakadó hiányzó, vagy sérült funkciók helyreállítása.
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- A különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő funkciók fejlesztése.

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai–orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A fogyatékoság típusa, súlyossága.
- A fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- A korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

- A gyermek:
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek, szociális, kognitív készségek és az önellátás készségének fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt. Halmozottan fogyatékos gyermek esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni. A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált

nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Feladataink az integrált fejlesztés során:

- pedagógiai programunk kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- az egyes gyermekek számára a várható egyéni teljesítményük függvényében elérhető célokat kell kitűzni,
- az ismeretek elsajátítását, gyakorlási helyzeteket, praktikusan, a napi tevékenységekben, élethelyzetekben előforduló formában is biztosítani kell,
- az együttnevelés során kiemelt feladatunk a gyermekek alkalmazkodó képességének, akaraterejének, önállóságra törekvésének, érzelmi életének, és együttműködésének fejlesztése,
- külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- rugalmas szervezeti kereteket biztosítunk a gyermek egyéni igényeihez igazodó fejlesztés megvalósulása érdekében,
- az óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.
- az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus segít, **aki a szakvéleményben foglaltaknak megfelelően „Egyéni fejlesztési terv alapján foglalkozik a gyermekkel.** Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, az óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Sikerkritériumnak a gyermekek közösségbe történő beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező **óvodapedagógus**:
 - szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
 - a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
 - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
 - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
 - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.
- A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű **gyógypedagógus** az együttműködés során:
 - segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
 - javaslatot tesz a módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
 - segítséget nyújt a szükséges speciális eszközök kiválasztásában,
 - együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
 - segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
 - kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,

- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során:

Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek:

Az óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja az óvodai nevelés valamennyi területén. A mozgáskorlátozott gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladatok a hátrányok csökkentése, megszüntetése, a szükséges egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni.

A látássérült gyermek

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását. Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanulása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása. A látássérült gyermek gondolkodás és beszédfejlődését a látáson alapuló élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A hallássérült gyermek

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, beszédértés szájról olvasási készség fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés, szókincsbővítés az óvoda egész napos tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermeket. Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének irányelvei:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A közösen átélt élmények, a közös tapasztalatszerzések során a társakkal történő együttműködést, a spontán tanulást és a kommunikáció fejlődését segítjük elő. Az integrált óvodai nevelés keretében támaszkodunk fejlesztő pedagógusaink szakértelmére és szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Beszéd fogyatékos gyermek fejlesztésének irányelvei:

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív beszédhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítás, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. Az eredményes fejlesztés speciális terápiák diszlekszia, diszkalkulia, grafomotoros fejlesztéssel és a logopédia módszereinek alkalmazásával valósulhat meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének elvei:

A gyermekek szükségleteihez igazodó fejlesztéshez szükséges óvodai környezet kialakítása és a speciális módszerekben képzett fejlesztő asszisztens, pedagógus és gyógypedagógus támogató tevékenysége. Az óvodai élet egész ideje alatt fő feladatunk a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia.

A nevelés fő céljai:

- kommunikációs terápia (beszédre inspirálás, szókincs bővítés)
- viselkedésproblémák terápiaja
- szociális készségek fejlesztése (a pedagógus segítségének elfogadása, környezetében lévő más személyek elfogadása)
- korai elemi készségek, szokások kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás)
- gondolkodási készségek terápiaja

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmazott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

2.8.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

Szervezeti formák:

A fejlesztést a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően egyéni és kiscsoportos formában biztosítjuk.

A BTM-es gyermekek komplex fejlesztése az alábbi területeket öleli fel:

- nagy és finommozgások
- testséma fejlesztése
- téri tájékozódás, szerialitás finomítása

- vizuális, auditív, taktilis percepció melyhez verbális tudatosítás kapcsolódik

A fejlesztés a szülő beleegyezésével és aktív támogatásával végezhető, amely a szakértői bizottság által megjelölt részterületekre terjed ki.

A fejlesztés célja:

- Személyiségfejlődés
 - pozitív énkép, jó kommunikációs képesség
 - idegrendszer fejlődésének biztosítása
 - mozgásfejlődés
 - érzelmi élet fejlődése
 - beszéd fejlődése
 - érzékszervek fejlődése
- Részképesség zavarok megszüntetése
 - figyelem-, viselkedési-, tanulási zavarok csökkentése
 - korrekció kompenzálás
- Elemi ismeretek bővítése
- Közösségi élet szokásainak elsajátítása és alkalmazása

A fejlesztés elmélete és módszertana:

A tanulási alkalmasság megítéléséhez szükséges pszichikus funkciók:

- pontos és differenciált vizuális észlelés
- forma, méret, szín pontos felfogása
- Gestalt-látás: összetartozó részek egészként való észlelése
- figura, háttér észlelése: megadott- színek megtalálása, kiemelése egy képi környezetből
- vizuális információk téri elrendezése, sorba rendezése
- tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerése, megítélése
- összerendezett koordinált mozgás (szem-kéz koordináció)
- látott-hallott információk összekapcsolása, motoros visszaadása
- rövid idejű vizuális-verbális memória
- figyelemkoncentráció (10 perc)

A képességfejlesztés területei:

Kommunikációs képesség, beszédfejlesztés:

- bábozás, mese dramatizálás

- versek, mesék, mondókák tanulása
- élmények meséltetése

Kognitív képesség:

- vizuális percepció fejlesztése
- formaészlelés fejlesztése
- analízáló- szintetizáló képesség fejlesztése
- hangdifferenciálás, hallási figyelem fejlesztése
- beszéd megértése
- elemi számfogalmak, matematikai készségek kialakítása
- a megismerő funkciók fejlesztése
- gondolkodás fejlesztése
- akusztikus és vizuális figyelem, tartós figyelem fejlesztése
- vizuális ritmus, időrendiség felismerése
- alak és forma állandóság

Orientációs képesség:

- téri helyzetek, irányok észlelése
- percepció gyakorlatok
- emlékezet, képzelet fejlesztése

Motoros képességek:

- egyensúly érzék fejlesztése
- nagymozgások, finommozgások, szem-kéz-láb koordináció fejlesztése
- testséma fejlesztés, testrészek funkcióinak ismerete
- keresztcsatornák fejlesztése, lateralitás

Szociális képességek:

- énkép és önismeret
- érzelmi, akarati élet fejlesztése
- szabálytudat, feladattudat kialakítása

2.8.1.3. Tehetségígéretek gondozása

Óvodánkban élményt nyújtó programokkal az érdeklődés alapján végezhető művészeti tevékenységek gyakorlásának lehetőségével segítjük elő a gyerekek tehetségének kibontakozását. Az óvodás gyermek esetében tehetségígéretről, tehetség csíráiról beszélhetünk a tehetségre utaló jegyek alapján.

Tehetségre utaló jegyek óvodáskorban:

- Eredeti ötletei vannak, kreatívan gondolkodik, szereti a szokatlan megoldásokat.
- Szókincse gazdag, választékosan fejezi ki magát.
- Örömmel töltik el az intellektuális tevékenységek, hosszabb ideig tud egy dologra figyelni, megszállott.
- Szereti a logikai játékokat, gondolkodása absztrakt.
- Fáradhatatlan erős alkotási vágy hajtja.
- Fejlett humorérzéssel rendelkezik.
- Önmagával és másokkal szemben kritikus.
- Monotónia tűrése alacsony. stb.

Kiemelten tehetséges gyermekek azok a különleges bánásmódot igénylő gyerekek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkeznek, és felkelthető bennük a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

A Nemzeti Tehetség Program elfogadásáról szóló 126/2008. (XII.4.) Országgyűlési határozat értelmében kiemelten kezeljük a tehetségígéreték fejlesztését. A tehetség kibontakoztatásához biztosítjuk az érzelmi biztonságot nyújtó, támogató környezetet. Fejlesztő tevékenységünket a csoportokban a mindennapi tevékenységekbe ágyazottan, illetve tehetségműhelyek működtetésével valósítjuk meg.

Nevelőtestületünk minden tagja elkötelezett a gyermekek tehetségének felfedezésében és fejlesztésében.

Célunk:

- A gyermekek személyiségének figyelembe vételével, átlagon felüli adottságaik, kreativitásuk, motivációjuk felfedezésével a személyiségük optimális fejlesztése, önmagukhoz mért tehetségük kibontakoztatása az esélyegyenlőség biztosításával.
- A család a szülők megnyerése a kora gyermekkori tehetségígéreték támogatásához.
- A lehetőség megteremtése a tehetség kialakulásának megalapozására, és a sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiségfejlődés biztosítása.

Feladataink:

- Tehetségígéreték felkutatása, speciális képességek időbeni felismerése.
- Tehetséges gyerekek erős oldalának fejlesztése.

- A tehetséggel összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.
- Toleráns, támogató környezet biztosítása.
- Megelőzés, légkörjavítás.
- Kreatív légkörű tehetségfejlesztő műhelyek működtetés.
- Pedagógusok szakmai kompetenciájának növelése továbbképzések biztosításával.
- Szülők tájékoztatása, bevonása a tehetségműhelyek tevékenységeibe.

A tehetséggondozó munka feltételei:

- Személyi feltételek:

A nevelőtestület elkötelezettsége a tehetséggondozó tevékenység iránt.

Rendszerszerű működés: óvodavezető, tehetséggondozás koordinátora, műhelyvezetők, csoportban dolgozó óvónők.

- Egyéni képességekhez igazodó tevékenység tartalmak kimunkálása, műhelyek kialakítása. Éves munkaterv, gazdag színes tehetségprogram készítése (25-30 órás bontásban)
- Tárgyi feltételek:

Az eredményes tehetséggondozáshoz szükséges eszközök és felszerelések biztosítása.

Tehetségdiagnosztika működtetése:

- **Tehetségazonosítás**

A gyermekek különleges képességét, ígéretes adottságát az óvodapedagógusok, a „Gyermektükörben” található fejlesztő rendszer segítségével diagnosztizálják.

- Információ gyűjtése a családtól még az óvodába kerülés előtt.
- A gyermekek fejlettségi szintjének, sajátosságainak megfigyelése a szabad játék, mikrocsoportos felfedezések és egyéb tevékenységek során.
- Eredmények rögzítése a gyermekek egyéni fejlődését rögzítő dokumentumokban, megjelölve a kiemelkedő adottságokat.

- **Beválogatás**

A tehetséggondozást koordináló fejlesztőpedagógus az óvodapedagógusok megfigyeléseire támaszkodva, a tehetségműhelyt vezető óvónővel együttműködve választja ki az adott tehetségműhelyekbe bekerülő gyerekeket.

- **Hatásvizsgálatok**

Eredmények mérése a motiváció, a kreativitás és a különleges adottságok területén. A hatásvizsgálatokat a műhelyvezetők és a csoportban dolgozó óvónők végzik. Hatásvizsgálat részét képezi a műhelyvezetők önértékelése és a szülői kérdőívek.

- **Utánkövetés**

Folyamatosan kapcsolatot tartunk az alsós tanítókkal, közös értekezlet alkalmával informálódunk arról, hogy volt óvodásaink esetében a tehetséggondozó tevékenységünk hogyan, milyen formában folytatódik az iskolai élet során.

2.8.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

2.8.2.1. Integrációs tevékenységünk

Integrációs tevékenységünk célja, hogy az óvodai nevelés azon területei, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésére, elősegítsék a gyermekek személyiségének fejlődését a közösségbe történő beilleszkedését. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk.

Az élet első évei meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetőek. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Integrációs tevékenységünk legfőbb jellemzője a **gyermekközpontú** és **családorientált** szemlélet. Fontosnak tartjuk az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

A gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer:

- hangulatosan berendezett csoportszoba és udvar
- tárgyi eszközök biztosítása a fejlesztésekhez.

A gyermekek helyes gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése:

- az eltérő egyéni igények kielégítése
- az éhesen érkező gyermekek étkeztetése a folyamatos tízóraiztatással
- a személyes intimitás védelme a mosdó használatkor, és más esetekben, ha a gyermek igényli
- a különböző családi háttérből érkező gyermekek helyes higiénés és étkezési szokásainak kialakítása
- személyes gondozottság kialakítása
- fontos a hátrányos környezetből érkező gyermekek számára ezeken felül a mozgás és pihenés összhangjának megteremtése, egy helyes biológiai ritmus kialakítása
- az egyéni eltérésekre épülő, de életkoruknak megfelelő terhelést adjunk a gyermekeknek
- fejlődésüket mindig önmagához mérjük, és a kis lépéseket is becsüljük meg, dicséréssel jelezvén a gyermeknek, hogy sikerélményhez juttassuk.

Feladataink:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása). Információ kérése az önkormányzatnál nyilvántartásban lévő óvodáskorú gyermeket nevelő családokról.
Felelős személy: intézményvezető, tagóvoda-vezető, gyermekvédelmi felelősök
- Integrációt elősegítő csoportalakítás: A csoportba osztás során ügyelünk arra, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztásban vegyenek részt a csoportalakításban.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása: Ennek érdekében folyamatos a kapcsolattartás a családokkal és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal. Az óvodáztatási támogatás feltétele a törvényben előírt kötelező óvodáztatás.
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása: Az óvoda napi nyitvatartási idejét a szülők igényét figyelembe véve alakítjuk ki.
- Rendszeres kapcsolattartás a segítőkkel:
 - csoportvezető óvónők – szülők
 - csoportvezető óvónők – gyermekvédelmi felelős, intézményvezető
 - gyermekvédelmi felelős – segítő hálózat (védőnő, gyerekorvos, családgondozó)

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor részletes anamnézist készítünk a belépő gyerekről. Erre a programunk által elfogadott formanyomtatvány áll rendelkezésre.
- Kommunikációs nevelés: szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése. Szükség esetén logopédus bevonása.
- Érzelmi és közösségi nevelés: az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés alakítása.
- Egészséges életmódra nevelés: egészségtudat kialakítása, helyes testápolási szokások kialakítása, megerősítése, az egészséges táplálkozási szokások kialakítása.
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése: a közösségi nevelés, szokások fejlesztése, életre nevelés.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek: a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés különböző módszereinek alkalmazása. Egyéni-, mikrocsoportos képességfejlesztő foglalkozások, táncház, közös programok szervezése.

2.8.2.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység

Munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, rossz szociális körülmények között élő, több gyereket nevelő, esetleg egyszülős családok igényeit is.

Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

Feladatunk az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő - kapcsolattartás.

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai

- a család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- a család lakhelye és környezete
- a gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- a családtagok száma, több generáció együttélése

Környezeti okok lehetnek

- szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése
- szülők iskolázatlansága
- nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód, érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér
- negatív hatású baráti kör

Anyagi okok lehetnek

- munkanélküliség
- létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem
- a szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- a kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik.

Egészségügyi okok

- születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság (mozgáskorlátozottság, érzékszervi károsodás, szervi rendellenesség)
- tartós betegség
- idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- higiénés hiányosságok.

A gyermek személyiségében rejlő okok

- értelmileg, érzelmileg visszamaradt.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- anyagi támogatás lehetőségeinek felkutatása
- a tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- praktikus ismeretek elsajátíttatása
- a mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- családi életre és egészséges életmódra nevelés

- az egészségfejlesztő mozgás és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét.

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére

- egészséges életmódra nevelés
- a sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése
- interkulturális ismeretnyújtás: Pl. életvezetés, migráns
- tehetségígéretes gyermekek felfedezése
- felzárkóztató foglalkozás a lemaradó gyermekeknek
- igény szerint ügyelet biztosítása: szülői értekezletek és fórumok időtartama alatt
- a családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- mozgáslehetőség biztosítása
- kulturális rendezvények csoportos látogatása.

A családok bevonása az óvoda életébe

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. Az előzőeket tiszteletben tartva minden szülői részvételt szívesen fogadunk, nem lehet azonban az óvodai nevelésben az óvodapedagógus szerepét a segítő szülővel behelyettesíteni.

A szülők felelősségérzete megnő az által, hogyha bevonjuk őket az óvoda életébe, megtapasztalja az óvodapedagógus felkészültségét, a gyermek fejlesztésére tett erőfeszítéseket, és hogy családjával szemben nincsenek előítéletek. Az óvodapedagógus sok-sok információt szerezhet a családokról, a gyermekek otthoni háttéréről. Ez segít abban, hogy jobban megismerhessük a gyermekek egyéni eltéréseit, adottságait, érdeklődését, erősségeit, valamint a szülők gyermekekkel szemben támasztott elvárásait.

Az őszinteség, a segítőkész emberi hangnem bizalmat kelt a hátrányos helyzetű szülőkben, különösen, ha látja, és tapasztalja, hogy gyermekét elfogadják.

Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyílt napok, közös ünnepek, barkácsolás, családi nap, stb.

Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, családi beszélgetéseken (fogadó órákon), a gyermekvédelmi megbízott által szóban, valamint írásos tájékoztatón keresztül

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és szüleik számára is igyekszünk az óvodánkat olyanná tenni, hogy szívesen fogadják tanácsainkat, azt látván, hogy mi sem teszünk különbséget, és szívesen és szeretettel neveljük gyermekeiket.

2.9. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az óvodába lépés fordulópont a gyermekek életében. Az új környezethez, az ismeretlen felnőttekhez és gyerekekhez való alkalmazkodás pszichés megterhelést jelent számukra. Fontos, hogy az átmenet ne okozzon érzelmi megrázkódtatást. Ennek feltétele a család és az óvoda együttműködése. A szülők és az óvodapedagógusok közötti jó kapcsolat alapot nyújt ahhoz, hogy a fejlesztést az óvónők arról a szintről folytassák, ahová a családi nevelés során a gyermek addig eljutott.

Óvodai nevelés célja, a gyermek személyiségének, harmonikus fejlődésének elősegítése.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett, lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Feladatunk a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, továbbá, hogy gyermekeink az óvodáskor végére, a szociális érettség tekintetében elérjék az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- testi,
- lelki,
- szociális érettség.

Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint (óvodáskor végén):

Testi fejlettség jellemzői:

- teste arányosan fejlett, teherbíró,
- megkezdődik a fogváltás,
- mozgása összerendezettebb, harmonikusabb,

- fejlődik mozgáskoordinációja és a finommotorikája,
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Lelki fejlettség jellemzői:

- nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre,
- tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelése, észlelése tovább fejlődik,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, melynek terjedelme növekszik,
- megjelenik a szándékos bevésés, felidézés, megnő a megőrzés időtartama,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás,
- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszéde fejlett, tiszta, megérti és végighallgatja mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről,
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Szociális fejlettség jellemzői:

- készen áll az iskolai élet, a tanító elfogadására,
- képes az együttműködésre, kapcsolatteremtésre gyermekekkel, felnőttekkel egyaránt,
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata, feladattartása kialakulóban van, ami a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg.
- alakulóban van kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme.

Feladataink

Testi fejlesztés területén:

Az óvodás évek alatt a gondozási feladatokat folyamatos gyakoroltatással szokássá alakítjuk. A gyermekek teherbíró képességét fokozatosan növeljük, ehhez az egészséges környezetet és a tárgyi feltételeket folyamatosan biztosítjuk.

A nagymozgások fejlesztése érdekében maximálisan kihasználjuk a szabadban való mozgást és a játszóudvar adta lehetőségeket.

A finommotorika kialakulását folyamatos eszközbiztosítással és változatos tevékenykedtetéssel segítjük.

Lelki fejlődés elősegítésében:

A megfelelő testi fejlődés elősegíti a harmonikus lelki fejlődést, amely birtokában a gyermek készen állhat az iskolába lépésre.

Életszerű helyzetek alkalmazásával, gyakorlásával biztosítjuk, hogy a gyermekeknél kialakuljanak a kulturált viselkedés alapvető szabályai. Az óvodáskor végére elemi ismeretekkel kell rendelkeznie önmagáról, környezetéről, és a természetvédelem lehetőségeiről. Fontosnak tartjuk, hogy gondolataikat, érzelmeiket megfelelő és érthető nyelvi formában fejezzék ki. Különböző tevékenységek által fejlesztjük a szándékos figyelem a felidézés és a megőrzés kialakulását.

Szociális fejlettség eléréséhez:

Az óvodáskor végére elérendő feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink szociálisan is érettek legyenek az iskolára. Legyenek képesek az együttműködésre a felnőttekkel és társaikkal, tudjanak alkalmazkodni szabályokhoz, ismerjék az alapvető erkölcsi normákat, magatartásukban alkalmazzák azokat, rendelkezzenek bizonyos fokú önfegyelmekkel. Ennek kialakulását példamutatással, a társas kapcsolatok fejlesztésével és az ítélőképesség kialakításával segítjük elő. A neurológiai és az egyéb hátrányokkal küzdő gyerekeket az egyéni bánásmód alkalmazásával differenciáltan fejlesszük, szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítjuk, ezáltal próbáljuk a különbségeket kiegyenlíteni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Ideális esetben, a családdal együttműködve elérjük, hogy a gyermek az óvodáskor végére megérjen, alkalmassá váljon az iskolakezdésre.

2.10. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása **nevelési alapelveinkben és értékeinkben** rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét intézményünk minden tevékenysége során figyelembe veszi és alkalmazza:

- az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- gyermeki jogok gyakorlása során
- az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)
- az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- beiratkozásnál, csoportba sorolásnál
- a nevelés és az ismeretközvetítés gyakorlatában
- a gyermekek megfigyelésében, értékelésében
- a gyermekek egyéni fejlesztésében
- a fegyelmezés gyakorlatában
- az óvodai programok kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében
- a humán erőforrás-fejlesztésben
- az óvodapedagógusok szakmai továbbképzésében (esélyegyenlőség témában)
- a kapcsolattartásban (partnerekkel-szülőkkel, segítőkkel, szakmai és társadalmi környezettel)
- a teljesítmények értékelése során
- szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön

2.11. GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

Feladatunk:

- A gyermek alapvető szükségletének, érzelmi biztonságának biztosítása.
- A személyi- és tárgyi feltételek szervezése, amely elősegíti minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.
- Kiemelten fontos a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség.
- A gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét figyelembe véve a tehetség kibontakoztatásának, valamint a hátrányos helyzetből való felzárkóztatásának segítése.
- A migráns gyermekek nevelése során az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének biztosítása.

Az óvodavezető köteles:

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Az óvodapedagógusok feladata:

- az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális háttérének megismerése
- az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba lehetőleg zökkenőmentessé tenni
- *szükség szerint környezettanulmány végzése*
- a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni
- a feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani, a felzárkóztatást megszervezni
- a tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni
- az integrált nevelést elősegíteni a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában
- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tenni
- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíteni
- minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését
- a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése
- a prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése
- pályázatok figyelése

A gyermekvédelmi felelős feladata

Az óvodában:

- a nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre, havonkénti lebontásban

- a nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel
- évente legalább egyszer, illetve szükség szerint egyeztet az önkormányzat illetékes előadójával és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal
- *szükség szerint családsegítő, védőnő segítségének igénybevétele*
- összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között
- nyilvántartja a hátrányos helyzetű, *halmozottan hátrányos helyzetű*, veszélyeztetett gyermekeket, feljegyzi az intézkedéseket, azok eredményeit
- folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, ill. a megszüntetés okait
- elősegíti a csoportvezető óvónők felderítő tevékenységét, szükség esetén családlátogatásra megy velük
- tájékoztató előadást tart, egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad
- javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében
- nyomon követi az étkezési támogatásban részesülő gyermekeket, a változásokat, ezeket dokumentálja
- egyeztet az óvodavezetővel az étkezési támogatásokkal kapcsolatban
- részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében és minőségbiztosításában
- munkájáról rendszeresen beszámol az intézmény vezetőnek

A társintézményekkel kapcsolatban:

- folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben az illetékes Pedagógiai Szakszolgálattal, a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel
- *szükség szerint* esetmegbeszélésen vesz részt a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatnál, együttműködik munkatársaival
- rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit
- segíti és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását

- szükség esetén felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel, intézkedést kér a probléma megoldásához (szakszolgálat, védőnő, orvos...)
- az óvodában jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát

Az óvodavezető feladata:

- *a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten*
- *a törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása*
- a védő-óvó intézkedések részletes feladatait a házirendben kell rögzíteni, az SZMSZ-ben szabályozni a személyi felelősség kérdését
- biztosítja a nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeit-a gyermekbalesetek megelőzésére
- biztosítja az évenkénti orvosi vizsgálatot
- ellenőrzi az étkeztetést, az étel minőségét, mennyiségét
- biztosítja azoknak a gyermekeknek az óvodai felvételét, akik az adott évben a 3. életévüket betöltik; hátrányos helyzetűek, *halmozottan hátrányos helyzetűek*; védelem alatt állnak, illetve akiket a gyámhatóság javasolt
- biztosítja a gyermekekkel kapcsolatos adatok védelmét

A gyermekvédelmi munkát elősegítő tevékenységek:

- rendszeres családlátogatások, szülői értekezletek, nyílt napok, ünnepélyek, fogadóórák
- előadások, tanácsadás szervezése a szülők részére, szükség esetén jogi segélyszolgálat szervezése
- gyermeki és szülői jogok bemutatása, érvényesítésének módjait megismertetve
- a csoportnaplókban egyénre szóló tervezés, nyomon követés
- fejlesztési lapok vezetése
- *speciális szükségletű gyermekek* ellátása
- kapcsolattartás, együttműködés szakemberekkel (orvos, *gyógypedagógus*, pedagógiai szakszolgálat munkatársai,)
- segítségnyújtás megszervezése az új és pályakezdő kollégák részére a gyermekvédelmi munkához

- családgondozási munkában való részvétel
- kapcsolattartás a Családsegítő és Gyermekjóléti Szakszolgálattal

Az óvodai dolgozókat hivatali titoktartási kötelezettség terheli, kötelességük a törvények betartása és betarttatása.

2.12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

2.12.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segítse a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusoknak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg, szabályozza a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- anyás *befogadás*, (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon a gyermeke neveléséhez)
- a napi kapcsolattartás, (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről)
- a szülői értekezletek, nyílt napok
- félévenkénti beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése)
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen)
- igény és elégedettségi vizsgálatok (az óvoda évenként mérje fel a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket hozza nyilvánosságra. Az elégedetlenségek közül néhány feladat megoldását vállalja fel, készítsen intézkedési tervet. Az óvoda szabályozza a panaszkezelési rendszerét)

Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fórumait.

2.12.2. Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítse.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen és együttműködési megállapodást kössön az iskola művészeti munkaközösségével, ének- és rajztanáraival, az ovigaléria és az évszaki hangversenyek megszervezése érdekében.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatszerések, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

2.12.3. Az óvoda és a művészeti iskolák, együttesek

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudja elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, együttműködési megállapodások megkötése, látogatások megbeszélések, egymás rendezvényein való részvétel.

2.12.4. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen a környezetében működő közművelődési intézménnyel: könyvtárral, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem egyeztethetők össze. Az óvoda kezdeményezi, hogy a művelődési intézmény szervezzen minél több humoros előadást.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

2.12.5. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvoda alakítsa ki tartalmi kapcsolatát

- a fenntartóval,
- a művészeti szakmai egyesülettel, a programot adaptáló óvodákkal, ehhez tartozó műhelyekkel
- a szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal,
- a pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel,
- a Vas megyei Pedagógiai Szakszolgálat Körmendi Tagintézményével, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal,
- az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos),
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel,
- a nemzeti, etnikai kisebbségi önkormányzattal és szervezetekkel.

Az óvoda minden partneréhez kapcsolattartó személyt rendel, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést. Minden partnerét *a partnerközpontú működés alapján* kérdezzen meg az elégedettségéről, elégedetlenségéről, igényeiről. Az összegyűjtött információkat közösen beszéljék meg, s ha szükséges, készítsenek intézkedési terveket az együttműködés javítása érdekében.

2.13. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

2.13.1. Személyi feltételek

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Az óvoda tágabb környezetében is vállalja fel az ízlésformálást.

Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, a körülményeihez mérten teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Használja ki a szakmai egyesület által nyújtott fejlődési lehetőségeket. A személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógusi párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák a csoportszobájuk közelében lévő tájékoztató táblákon keresztül.

Az óvodapedagógus vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe, *és a játék tevékenységekbe*. A dajkák legyenek teljes partnereik az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Az óvodapedagógusok alakítsanak szakmai teameket, munkaközösségeket egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodapedagógus 2-4 évenként végezzenek irányított önértékelést azért, hogy reális képet kapjanak az óvoda teljes rendszeréről.

Az óvodában folyó munkát a vezető óvónő koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett

munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését.

2.13.2. Tárgyi feltételek

E program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak megléte szükséges:

- Esztétikus meseszoba (kuckó), puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek stb.
- Esztétikus énekes-sarok, olyan tér a csoportszobában, ahol hat gyerek ülve megfér. Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek - óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, harangjáték, csengősor, szimbólumok a tanult dalokról.
- Esztétikus alkotósarok: a képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacs hengerek, viaszkréták, fonalak, madzagok, szövőkeretek, különböző anyagok, linólapok, agyag, mintázó eszközök, fazekas korong, esztétikus eszköztárló lehetőségek, a rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat.
- Plasztikai munkához agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak, korongozó.
- Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotás állítható ki évszakonként.
- Esztétikus videó szoba, ahol max. 8-10 gyermek kényelmesen nézhet videofelvételeket.
- Videokamera és/vagy fényképezőgép, videó- és magnófelvételek lejátszási lehetőség: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.

- Esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, a gyermekek által készített évszak jelenségeit bemutató albumok, terrárium vagy akvárium és/vagy florárium.
- Az erdei óvodai programokhoz hátizsák, nagyítók, esőkabátok, kulacsok stb.
- Az udvaron a zajtól védettebb részen egy pódium-szerű rész kialakítása, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- Kijelölt futópálya, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket megtarthatják.
- Különböző kéziszerrek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- Az óvoda színvilágának megkomponálása. Ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

2.14. A PROGRAM ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A program sikerkritériumát „A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, mérhető, elemezhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje és az óvoda nevelési céljának megfelelő munka.

A programban meghatározott fejlődés jellemzőit teljes mértékben nem lehet, és nem is kell teljesíteni. Az óvoda határozza meg - a gyermekek képességének, szocio-kulturális körülményeinek ismeretében-, hogy milyen teljesítményt fogad el sikeres fejlesztő munkának.

2.14.1. A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok

Az ellenőrzést, elemzést, értékelést segítő szakmai dokumentumok:

- **A vezető óvónő pedagógiai, működési terve (időkerete: 1 év)**

Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített terve között.

- **A gyermekcsoport nevelési terve**

Tervezési és értékelési időkerete: **félév**

- **A gyermekcsoport tevékenységi terve**

Tervezési és értékelési időkerete: **negyedév (évszakonként)**

- **Eseményterv, szervezési munka**

Tervezési és értékelési időkerete: **1 hónap**

Ezek a dokumentumok a csoportnaplóban találhatók, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás-szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat és az eseményekkel járó szervezési munkákat.

- **Gyermektükör**

Tervezési időkerete:

- anamnézis felvétele óvodába járás előtt,
- anyás befogadás tapasztalatai félév elteltével
- a gyermekek képességeinek, tulajdonságainak diagnosztikája félévente
- az egyéni fejlesztési tervek, s azok értékelése félévenként

- szülők tájékoztatásának rögzítése félévenként
- a speciális szakembert igénylő gyermekek adatrögzítő lapja, a fejlesztésért felelős óvodapedagógus adatrögzítő összesítője
- összegzés a fejlődés jellemzőiről óvodáskor végén

2.14.2. A nevelőmunka ellenőrzése

Az óvodapedagógus elsősorban önmagát ellenőrzi, és saját munkáját értékeli. Valamennyi problémás nevelési helyzetben törekszik az óvodapedagógus párjával együtt elemezni a történeteket.

A szakmai munka és a működés ellenőrzését az óvodavezető végzi a Pedagógiai – működési éves munkaterv mellékletében kidolgozott ellenőrzési terv szerint.

A vezető olyan ellenőrzést végez, mely minden dolgozót érint és mozgósít az ellenőrzési folyamatban. Az ellenőrzés nyitott formájú mely évenként hasonló folyamatszabályozott rendszerrel működik.

Az ellenőrzés tárgya:

- a dokumentumok,
- a gyermekek és szokás-és szabályrendszere, normák és
- a programban meghatározott „fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén”
- sikerkritériumok

Az ellenőrzés folyamata évenkénti ciklusban:

- Az intézményvezető a folyamatos információgyűjtése, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti az ellenőrzés témáját, és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét.
- Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi hivatkozásokat, a nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzéshez használt dokumentumokat, módszereket és eszközöket.
- Az intézményvezető az évnnyitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét. Az ellenőrzéshez elkészített dokumentumokat, eszközöket bemutatja és értelmezi.
- Az óvodavezető az ellenőrzést a tervezettnél megfelelően elvégzi. Gondoskodik arról, hogy az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vegyenek részt az ellenőrzés

teljes folyamatában. (Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is vonatkozik ő is részese az ellenőrzés teljes folyamatának.)

- Az ellenőrző személy az ellenőrzés befejezése után - egy-két napon belül – nyilvánosságra hozza vezetői feljegyzéseit, észrevételeit, és az ellenőrzöttekkel ismerteti.
- Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott külső vagy belső szakemberrel.
- Az ellenőrzés befejezését követően a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, s közösen megbeszélt helyen úgy tárolja, hogy az óvoda dolgozói elolvashassák.

2.14.3. A nevelőmunka értékelése

A nevelési program értékelését a következőképpen tervezzük meg:

Összegző, irányított önértékelés 5 évenként

Elemezzük az óvoda adottságait!

- Vezetés
- Stratégia (Hosszú távú intézményi tervezés)
- Emberi erőforrások
- Közvetett partnerkapcsolatok és erőforrások
- Folyamatok

Elemezzük az óvoda eredményeit!

- A közvetlen partnerek elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A munkatársak elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A társadalmi hatással kapcsolatos eredmények
- Kulcsfontosságú eredmények

Az óvoda tartalmi munkáját elemző helyzetfeltáró értékelések lehetőséget adnak az óvoda önmeghatározására. Az eredményeket és hiányosságokat segítik összegezni. Irányt mutatnak a további fejlesztéshez.

A program egy-egy részterületének fejlesztő, innovatív értékelése évenkénti ciklusban

Az óvodában olyan értékelési rendszer kidolgozása a cél, amely mozgósítja és érdekeltté teszi a nevelőtestületet a közös értékelési folyamatba történő bekapcsolódásba. Biztosítja az információk feltárását, és elindítja a javítási folyamatokat. A fejlesztő, innovatív értékelés lebonyolítása a munkaközösség feladata.

Az értékelés területei lehetnek: pl.

- a gyermekek egészséges életre nevelése,
- a gyermekek érzelmi, szocializációs nevelése
- a program bármelyik tevékenysége, s annak tárgyi, személyi feltétele
- az óvoda játékfelfogása, a program tanulásfelfogása, stb.

A fejlesztő, innovatív értékelés folyamata

- A vezető az előző nevelési év teljes folyamatának megfigyelése, ellenőrzése alapján hiányosságokat tár fel. A feltárt elemzés alapján vezetői ajánlást készít, melyet a nevelőtestületnek bemutat. A vezetői ajánlás tartalmazza a hiányosságok pontos leírását, a célmeghatározást, a hibajavítást segítő kritériumokat. Javaslatot tesz módszerekre, eszközökre, melyekkel a belső értékelés levezethető és az adatok feldolgozhatók.
- A vezető ajánlást átadja a megbízással rendelkező óvodai értékelő munkaközösségnek, akik négy szakaszból álló értékelési tervet készítenek a javaslatok alapján. Ez a terv cselekvési sort, felelősöket, résztvevőket, határidőt és az értékeléshez szükséges feltáró adatlapokat, feljegyzéseket tartalmaz.
- A belső értékelő munkaközösség nevelőtestületi szinten a munkatervet bemutatja, véleményezteteti és elfogadtatja. Ha a munkaterv teljesítésével probléma merül fel, akkor a nevelőtestület átdolgozásra is javasolhatja.
- A munkaterv elfogadása után a feltáró értékelést az értékelési terv alapján a résztvevők és a felelősök elvégzik.
- A belső értékelő munkaközösség a feltáró munka összefoglalását a kitöltött adatlapok szerint elvégzi, s mindezt írásban rögzíti. Az összefoglalóban csoportonként megfogalmazza a javítandó feladatokat.
- Minden csoport külön-külön saját intézkedési tervet készít, melyet a belső értékelő munkaközösség hagy jóvá.

- Az intézkedési tervben rögzítik a cselekvési lépéseket, módszereket, eszközöket, a felelősöket, a határidőt és azt, hogy mit, mivel dokumentálnak.
- A belső értékelő munkaközösség az eredményeket összeveti a rögzített sikerkritériumokkal, elkészíti az eredmények listáját, s azt mindenkinek ismerteti és írásban rögzíti.

A program ellenőrzési, értékelési rendszere: a vezető óvónő, mint csoportban dolgozó óvodapedagógus, együtt él az óvodapedagógusokkal, napi információi vannak a megvalósulás minden mozzanatáról. Ebben az esetben az óvoda dokumentumelemzéséhez, a nevelőmunka feltételének vizsgálatához, a nevelő-fejlesztő munka értékeléséhez elegendőek a közvetlen beszélgetések, az óvodapedagógusok önellenőrző, önelemző értékelései az **Óvónői tükör és az Óvodatükör** felhasználásával.

2.14.4. Menedzselés, marketing tevékenység az óvodában

A program tartalma önmagában hordozza, hogy egy teljesen más óvodakép születik meg a sajátos rendszerben működtetett tevékenységek kidomborításában. A program részletesen közli milyen arculatteremtést, sajátos imázst vár el. Csak az óvoda erkölcsi, szociális, esztétikai és intellektuális igényességén múlik, hogy képes-e azt megteremteni. Az óvoda imázsa, mentális képe gyorsan kialakítható, de tartóssága csakis megfelelő kommunikációval segíthető elő.

Az arculatteremtést befolyásolják

- az óvoda objektív tényezői, mint: a múltja, a profilja, a nagysága és a dolgozók kvalitása,
- az óvoda formai megjelenése: az óvoda megnevezése, emblémája, színvilága, összetartást erősítő öltözetek, ovigalériája, belső terek megkomponálása,
- az óvoda személyi tényezői: fellépés, megjelenés, öltözködés, tárgyalóképesség, partnerkezelés, hangvétel és stílus.

Az óvoda dolgozza ki menedzsmentjét:

- szabályozza a szokásrendszereket,
- pontosan tudja ki a legmegfelelőbb ember bizonyos tevékenységek elvégzésére,
- a szervezetet úgy strukturálja, hogy a munkát és a felelősséget ossza meg,
- a program tartalmához igazított továbbképzési rendszert biztosítson.

Az óvoda dolgozza ki belső és külső PR tevékenységét.

Belső PR tevékenységről akkor beszélhetünk, ha az óvoda kidolgozza:

- a vezetői információs rendszerét,
- a szervezeti egységek munka és felelős rendszerét,
- az új dolgozók felvételének kritériumrendszerét,
- az alkalmazottak tájékoztatási rendszerét és
- a humán emberi kapcsolatok lehetőségét.

Külső PR tevékenység kidolgozásához az alábbi elemek végiggondolását ajánljuk:

- **szakmai kapcsolatok:** testvérkapcsolatok, országos, területi egyesületi kapcsolatok, főiskolai kapcsolatok, szakmai szolgáltatókkal kötött kapcsolatok,
- **média kapcsolatok:** kiadói és szerkesztői kapcsolatok, újságírói kapcsolatok, publikálás lehetőségei,
- **kormányzati kapcsolatok** a jogszabályokon keresztül, önkormányzati kapcsolatok, lobbizás és az érdekképviselési kapcsolatok, valamint
- **pénzügyi kapcsolatok:** támogatások, szponzorálások és mecenatúra.

Mindezek a lehetőségek is elősegítik, hogy a gyermekek tudatosan felépített rendszerben éljenek, és sokoldalúan fejlődjenek.

2.15. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai pedagógiai program érvényességi ideje:

Hatályos 2018.szeptember 1-től határozatlan ideig. Ezen időponttól hatályát veszti a 2017.09.01.-én jóváhagyott pedagógiai program.

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

Törvényi változások esetén, fenntartói kezdeményezésre, ha a nevelőtestület 2/3-a támogatja, ha a szülők 50%-a kezdeményezi a módosítást

Döntés előkészítő, érdekegyeztető fórumok közül melyik javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet?

Fenntartó, nevelőtestület.

Milyen előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére?

Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének.

Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.

A nevelőtestület elé terjesztése szóban véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

A program bevezetésének pontos menete

A program adaptálását az óvoda valamennyi dolgozója támogatta, a szülőket tájékoztattuk.

A program alapképzésén minden óvodapedagógus részt vett.

A Helyi nevelési program elkészítése.

A program elfogadása, véleményezése, szakértése, jóváhagyása.

A program bevezetése:

Az óvoda minden csoportjában folyamatosan 5 év alatt, meghatározott terv szerint.

A program gyakorlati megvalósulása fázisonként történik:

- Az óvodakép kialakítása: különös tekintettel a művészeti terek létrehozására
- szimbólumok, jelképrendszer kialakítása
- mindennapos edzés (kocogás),
- játékba integrált tanulás, egyéni fejlesztés,
- dokumentációk folyamatos átvétele, használata.
- a tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek.

2.16. FELHASZNÁLT IRODALOM

Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Az Óvodások Nevelésért, Szolnok. 2010.

Nagy Jenőné: Óvodatükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2001.

Nagy Jenőné: Gyermektükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2006.

Nagy Jenőné: Tehetségígéretetek gondozásának elmélete és gyakorlata

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2012.

3. A CSABA JÓZSEF ÁMK KÖZMŰVELŐDÉSI PROGRAMJA

3.1. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének

küldetésnyilatkozata

Az ÁMK művelődési és nevelési intézmény, ezért a kultúra átadásának fontos színtere. Ezért az intézményben a kulturális nevelés szerepe döntő fontosságú. E nevelés hiányában az elmélyült szaktudás is értéktelenné válhat. Ezért minden eszközzel arra kell törekedni, hogy a felnövekvő nemzedékek tagjai megtanulják szeretni az igazat, a szépet, a jót, tisztelni az életet, a másik embert és annak véleményét. Az intézmény közművelődési szolgáltatással kívánja segíteni az ÁMK közösséget és a falu lakóit, ezzel biztosítva számukra, hogy műveltségüket életüknek minden szakaszában gyarapítsák, közművelődési igényeiknek megfelelő közösséget hozzanak létre, művelődési céljaik megvalósításához közművelődési közösségi színteret, szervezeti és tartalmi segítséget kapjanak. Felkészült munkatársak, gyermekközpontú szemlélettel, a családokkal való tartalmas együttműködéssel nevelik a kor követelményeinek és a helyi igényeknek megfelelően a jövő nemzedékét, illetve szolgálják a helyiek művelődését. Az intézmény munkatársai közművelődési szolgáltatásaik során arra törekszenek, hogy a partnerek (munkatársak, meghívott előadók, hallgatók és nézők és mindenki, aki a programokon részt vesz) jogos igényeinek és elvárásainak a lehető legjobb minőségben megfeleljenek.

3.2. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének céljai

- Biztosítja a közösségi művelődéshez méltó, esztétikus környezetet és infrastruktúrát.
- Őrzi a hagyományokat és újakat teremt.
- Megismerteti az egyetemes és a nemzeti kultúra értékeivel, gondozza az ünnepek kultúráját.
- Megteremti a lehetőséget a közművelődéshez a népesség különböző korcsoportjai részére.
- Segíti a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének fejlődését, érdekérvényesítésének megvalósítását.
- Biztosítja a feltételeket a szabadidő kulturált eltöltéséhez.

3.3. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének feladatai

- Közművelődési közösségi szintér biztosítása az azonos irányultságú, érdeklődésű közösségek számára.
- Kulturált, esztétikus környezet megteremtése, a működési rend betartása.
- A kulturális értékek, hagyományok egyéni és közösségi megismertetésének, elsajátításának segítése.
- Amatőr művészeti körök, tanfolyamok, műhelyek csoportos szervezése.
- A település, a régió természeti, környezeti, kulturális, közösségi értékeinek és azok állapotának, adottságainak közismertté tétele.
- A helyi információk cseréje, a helyi értékeket védő, gazdagító összefogások ösztönzése, hatékonyságának segítése, helyi ünnepek, műsorok, bemutatók, találkozók, ötletbörzék, vetélkedők szervezése.
- A hagyományok továbbadásának, átörökítésének biztosítása, helyi ünnepi alkalmak gondozása.
- A település különböző életkorú, érték- és érdekrendszerű civil közösségeinek igény szerinti segítése, művelődési szándékaik támogatása.
- Jótékonyági akciók fogadása, gondozása.
- A különböző rétegek és korosztályok ismerkedései, együttműködési alkalmainak, tevékenységeinek kimunkálása, támogatása.
- A közösségi akciókhoz téri, tárgyi feltételek biztosítása, közismertté tételükhöz módszerek ajánlása
- Az ÁMK részeként az óvodák pedagógiai programjának segítése: közösségi formák működtetése (igények alapján), az óvodai pedagógiai program helyismereti anyagának elsajátíttatásában, az óvoda témaheteiben való közreműködés, helyi hagyományos programok segítése.

3.4. A Csaba József ÁMK Művelődési Intézményének tevékenységi formái

- Ismeretterjesztő és közhasznú tanfolyamok, bemutatók.
- Helytörténeti kiállítás.
- Ifjúság körében klubok, baráti közösségek szervezése.
- Nyugdíjasklub működtetése.
- Kiállítások, bemutatók szervezése.
- Színházi előadások szervezése, színházi előadások fogadása, bérletes színházlátogatás.

- Alkotó művelődési közösségek szervezése, támogatása.
alkotó műhely gyerekeknek és felnőtteknek
- Amatőr művészeti csoportok szervezése, támogatása.
nyugdíjas bábcsoport, színjátszó csoport, vegyes kar
- Népművészeti csoportok szervezése, támogatása.
felnőtt néptánc csoport

4. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A **Szülők Közösségei** a Csaba József ÁMK módosított Pedagógiai és Művelődési Programjának elfogadásához a véleményezési jogukat korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolták. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmaztak meg. 2018. augusztus 22-én tartott ülésükről készült /2018. ikt. számú jegyzőkönyv a Csaba József ÁMK irattárában található.

.....
Dékányné Pintér Hedvig
Szülői Közösség elnöke

A Közalkalmazotti Tanács a Csaba József ÁMK módosított Pedagógiai és Művelődési Programjának elfogadásához véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta, a dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg. Az ülésről készült /2018. ikt. számú jegyzőkönyv a Csaba József ÁMK irattárában található.

Kelt: Csákánydoroszló, 2018. augusztus 24.

.....
Sándor Klára
A Közalkalmazotti Tanács elnöke

A Csaba József ÁMK szakalkalmazotti értekezlete határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő 100%-os igenlő elfogadó határozat alapján 2018. augusztus 24. napján az intézmény módosított Pedagógiai és Művelődési Programját elfogadta. Az elfogadás tényét a szakalkalmazotti értekezlet képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják. Az ülésről készült /2018. ikt. számú jegyzőkönyv a Csaba József ÁMK irattárában található.

.....
Somogyiné Török Andrea
Csaba József ÁMK nevelőtestületének
képviselője

.....
Farkasné Varga Rita
művelődési intézmény képviselője

A Csaba József ÁMK módosított Pedagógiai és Művelődési Programját /2018 ikt. számon jóváhagyta az ÁMK igazgatója.

A módosított Pedagógiai és Művelődési Program 2018. szeptember 01-től lép hatályba.

Kelt: Csákánydoroszló, 2018. augusztus 24.

Ph.

.....

Dr. Sütőné Joó Irén

ÁMK igazgató

A Csaba József ÁMK módosított Pedagógiai és Művelődési Programját a fenntartó megismerte, s a benne foglaltakkal egyetért.

Ph.

Csákánydoroszló, 2018....hó...nap

.....

Horváth István polgármester

a fenntartó képviselője

Melléklet:

A Pedagógiai Művelődési Program végrehajtásához szükséges nevelő és oktató munkát segítő eszközök.

Csaba József ÁMK óvoda**I. HELYISÉGEK**

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C	D
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés	Darabszám
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógyypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m ² /fő	3
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1		0
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógyypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	0
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógyypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani	1

6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki.	0
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani	1
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1		1
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1		0
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1		0
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.	0
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.	1
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1

14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1		0
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása - aránytalan teher és többletköltség nélkül a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	0
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.	3
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC - nemenként 1)	Gyermelelétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.	3
18.	felnőtt öltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	1
19.	felnőtt mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba	1

			kerülhetnek.	
20.	felölt WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	1
21.	felölt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	0
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.	1
24.	felölt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		0
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
28.	szárazárú raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
29.	földesárú raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.	0
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.	0
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.			

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	1. Csoportszoba			
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).	90
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.	90
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.	13
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben		18
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben		9
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1		7
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1		3
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1		3
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1		3
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1		3
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1		3
13.	2. Tornaszoba			0
14.	tornapad	2		2
15.	tornaszőnyeg	1		4
16.	bordásfal	2		0
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1		1
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális	három gyermek egyidejű	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel;	1

	felszerelések	foglalkoztatásához	a pedagógiai programban foglaltak szerint.	
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba			
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.	1
21.	tükör (az asztal szélességében)	1		
22.	Asztal	1		1
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.	2
24.	Szőnyeg	1		1
25.	járástartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1		1
26.	4. óvodapszichológusi szoba gyermeklétszám szerint			0
27.	Asztal	1		1
28.	Szék	4		6
29.	Szőnyeg	1		1
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1		
31.	5. Játszóudvar			
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1		3
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2		3
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1		1
35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1		2
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.	2
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint		
38.	6. Intézményvezetői iroda			
39.	íróasztal és szék	1-1		1-1
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1		1
41.	Telefon	1		1
42.	Fax	1		1
43.	Könyvszekrény	1		1
44.	Íratszekrény	1		1
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1		1
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés		1 felszerelés
47.	számítógépasztal és szék	1-1		1-1
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda			

49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	0
51.	Íratszekrény	1	0
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	0
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	0
55.	8. Nevelőtestületi szoba		
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	0
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	5
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.
60.	Fénymásoló	1	1
61.	Tükör	1	1
62.	9. Többcélú helyiség		
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	0
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.
65.	11. Gyermekeöltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhátároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	75
68.	12. Gyerme mosdó, WC helyiség		
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	3x30
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1	9
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	3x30

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C	D
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár	54
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó	9
3.	Fésűtartó	csoportonként 1		3
4.	Törülköző	felőtt és gyermeklétszám szerint 3-3		15 3x54
5.	Abrosz	asztalonként 3		12
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1		54
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3		54

IV. A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	1
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	1
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna	1
10.	Hűtőgép	óvodánként 1		1
11.	Porszívó	óvodánként 1		1

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)			
2.	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	3(minden különféle játékformához)
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	6
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök			
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1		3
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és		1

		telephelyen) 1		
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint	3
16.	hangszer (gyermeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
18.	projektor vagy írásvetítő	1		1

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	1. Beszédfogyatékosok			
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1		1
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1		0
4.	2. Hallási fogyatékosok			
5.	Dallamíró	csoportonként 1		0
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármát, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1		0
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0

9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1		0
11.	3. Látási fogyatékosok			
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára	0
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1		0

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik	1
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	1
3.	gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	1
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		9
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		9
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint		3